

POLOTE LETA LOMA SOSE TAWAKALUBA:TAMO ODODIYA:

¹ Na ba: Polotela, Ya:su Kelisokono okodawala, iyo, ebene sose tupuimima: hiya:hiya: hopamo doelamiya:, ba:bi okopi ipuwalo na ba: etala, mabu Godote na ka:namiti ba:bema: laweniya: nale ebene Hido Tabo kolamaginama:

² Ba:moe Hido Tabo ba: Godote dopamo hibinomolo kopema: ebene ukui hawakalimipi ipuwado da:goiya:, ba:moe ba:be komola, iyo, ebete ebene Hido Taboeno pe komo ebene Hido-talona Bukalo ya:lo tetenomolo a:hawakalimiya:.

³ Ba:bema: ba:moe Hido Tabote Godokono Guduino komo ba:ma ka:na hawakalimina, ebete Da:ibidikono eyoni gugudi ipuwane lumagino apa:mo hopo habamo a:pehawakaluya:, ⁴ ba:gala ebete hopo habalo ba emedena Hido-talona Gobogoboeno holoholonomamo emedenami, ba:bene Godote ebene Guduino hibi komo kohawakalimima: ebe hoe ipuwane ka:ka:mo adipatiya:. Iyo, ba:moe Gudu ba: aeno Kodawa Ya:su Kelisotela.

⁵ Ba: hibila, Kelisokono mahilote konomoma: keda:ma: Godote na malemalelo laweniya:, ba:ma ka:na na ebene oemedawama: ba eda:na nale hopo haboeno hiliyonomo hiya:hiya: tawakalubi ebetamo komagahelenakoma:, ba:bene iba:te ebe hibima: midi ipuwalo ebetamo kopapamila:halema:.

⁶ Ba:bema: la: puya:te Loma ko habalo

demedehonama, Godote ebenu oko ipuwado la: ba: atumu a:kaka:lamiya:ta la:le Ya:su Kelisokonoma: keda:hanama:.

⁷ Ba:be mabuma: Loma habanapi ipuwalo la: puya:te Godokono tawakalubima: keda:hanama: ebete ebenu malemale emalagidolo ipuwalo la: da:kaka:lamiya:la, na Polote la: hiliyonomatamo ba:moe leta bepoememo. Wadiyala aenu Nabiwi Godoko ba:gala Kodawa Ya:su Kelisoko iba:te ibino malemale komo ba:gala hete komo la:tamo nikalama:mena:ta.

Polote Loma Sose Tawakaluba:tamo Pema: Godotamo Toetoe Tabo Dolamagiya:

⁸ Naenu dopo tabo ba:ma ka:nala, Ya:su Kelisote atamo da:hiduimia:miya:, ba:be toetoe tabo olamagi gabodo nale la: hiliyonomo mabuma: kalakala tabo Godotamo adipatenakomo, mabu ba:moe hopo haba konomolo tawakaluba:te la:enu hibima: midi komo nulihona. ⁹⁻¹⁰ Numa:la:, nale Godoko kokalakuiminama: ebenu Guduino Hido Tabo olamagi oko naenu tepo ipuwoenu helo konomamo owatinamo. Ba:bema: hibila, ebete naenu komo ba:ma ka:na iya:tawana, nale komo tete hiliyonomolo la: toetoe tabamo ba wadiya:paa:latele ebe ba:bo toemehonakomo, ebenu ubi ditanamene ebete gabo natamo na:hiduima:mene nale la:tamo kopema:, mabu tete ga:ga:nomolo nale ba:be komo belatiminamo.

¹¹ Iyo, naenu konomo ubi ba:ma ka:nala, nale la: da:pulamema ba:ba tetelo Godokono Gobogobote ebenu oko kowatinama: kebe hiya:nomo helo natamo dikanamiya:, nale

la: ba:be komamo kopowalubilima:nemata
 la:le hibima: midi ipuwalo kokodakodahama:.
¹² Ba:bene ale kapimilo ba emedena aeno hibima:
 midi komodo etate eta kowalubi, etate eta
 kowalubi, ba:bo kowaluba:tihuima:nema:, iyo,
 la:eno hibima: midi komote na ba owalubini,
 naeno hibima: midi komote la: atumu ba:bo
 kakowalubilima:na:ta. ¹³ O naeno hibima:
 midipi ekaka:la:, wadiyala la: ba:moe komo
 hidamo niya:tawahala:, nale naeno ubi komo
 ya:lo ihatiya:mo, nale la:tamo pete la:eno
 Loma haba konomolo Godokono oko ba
 powati komo noloho gao kopetapihoma:, nale
 dopamo komo Yuha:pino hiya:hiya: hopolo
 oko keba ka:na kowatinamimo ba:ba ka:na.
 Ba:bema: hibila, komo hiliyonomo tetelo na nopo
 a:miya:tenakuimo la:tamo kopema:, huiyatiya
 komo hiya:hiya: komate na a:duhinamenakuya:.

¹⁴ Numa:la:, Godote na huiyaha: okodawama:
 a:midiniya: nale hopo habanapi hiliyonomatamo
 ebena Hido Tabo katama:, ba:bema: puya:te
 Guliki tawakaluba:godolo ibino hiya:hiya: mulu
 ukui duwatiya: ba:gala puya:te uwateha:pima:
 deda:hana, puya:te koko sikulamo da:tolamiya:
 ba:gala puya:te iya:tawaha:pima: deda:hana, nale
 ibi hiliyonomatamo hibilo ba:tonakomo. ¹⁵ Iyo,
 ba:moe ba:be mabula, nagodolo ubi konomo
 bitana nale Loma ko habamo pete la:eno ha-
 banapa:tamo atumu Godokono Hido Tabo kakap-
 olamagima:.

Godokono Hido Taboeno Helo Komo

¹⁶ Ba:bema: Godokono Hido Tabo olamagi
 mabuma: nagodolo hilopo kitanaha:, mabu

puya:te hibima: da:midimina:, Godote ebene Taboeno heloamo ibino ka:ka: komula:lendamema:ne, iyo, dopamo Yunapa:te ibino ka:ka: mula: komo uwatete ba:bene Yuha:pa:te atumu kakuwatema:na:. ¹⁷ Ba: hibila, Hido Tabote ba:moe komo behawakalimina, Godote tawakalubi ibino hibima: midi komo kapiyado tuputupupima: midilinako, iyo, tawakaluba:te hibima: midi komone tupuimiti kuitita:mo ba:ba ka:na konikulima:na:, mabu Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na goena, “Puya:te Godokono tuputupupima: deda:hana, iba:te ebe hibima: midi komodo hibi ka:ka: kolawema:na:.”

Godokono Holoholo Hapulu Tawakalubi Hiliyonomate Kubapima: Deda:hana

¹⁸ Ba:bema: tawakalubino kuba ododili komokomo ba:gala ibino tepo ipuwoeno kubakuba ukui, Godote ba:bi komo hiliyonomo kanagilamelelamema: ebene konomo mauba komote Hunu Habane ba: na:hawakala, mabu tawakalubino hiya:hiya: kuba komate ibi na:duhilamena iba:te Godokono hibi komo kiya:tawahama:. ¹⁹ Numa:la:, tawakaluba:te ebene komo hibilo kumima: Godote ya:lo tetelo hidohido ukui iba:tamo modobolo ikalamiya:, ba:be mabuma: ebete ebene hibi komo duhimipa:tamo kuba huiya hibinomolo kikalamema:ne. ²⁰ Ba: hibila, Godote hopo haba dododiya:, ba:ba tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku, tawakaluba:te ebe mabuma: ibino baidinomamo kebe netewa komokomo ulamema: modoboha:ma: deda:hanama:, ba:bi komo ba: ebene wiboha: teteno helo komo ba:gala

ebeno talonanomolo emede komola. Huiyatiya numa:la:, Godote hopo habanapa:tamo ebena komo eta gabodo modobolo hawakaliminako, ba:be gabo ba: iba:te ebena hibi komo ibino tepo ipuwoeno baida:mo dumina ba:be gabola. Ba:bema: hibila, ebete dododiliya: ba:bi tawakaluba:te ba:moe hopo ba:gala hopoeno ilina hiliyonomo ulamete ebena komo ibino tepo ipuwalo ba:bo iya:tawahana, ba:be mabuma: gabote hibilo kitanaha: iba:te ibino kuba huiya uwate komone kalahutihoma:.

²¹ Iyo, tawakaluba:te Godokono komo ba:ba ka:na iya:tawahuya:, huiyatiya iba:te ebe hibi Godoma: ga:laheno ebe kamilimihonakuiha: ba:gala ebetamo kalakala tabo kadipatenakuiha:, ba:bema: ibino ukuiti ba:moe ododiha: komodo daedaenomoma: ba eda:halame ibino tepo ipuwoeno kodakoda ukuiti duhuma: ba:bo eda:halamiya:.

²² Ba:bene ibi ha:kiya ibi iya:tawa kokopima: ba ga:la huiyatiya daedaema: dito eda:huya:.

²³ Ba:be mabuma: iba:te emedena emedena tetelo demedenamene ba:be Kodawa Godoko adikumi komo miya:pate, huiyatiya komo ida:da:li adikulame komo ba:bo tupuimiya:, iyo, iba:te komo ida:da:li ibino ha:laha apeno holoholonomamo, ba:gala komo goegoeno hiya:hiya: holoholamo, ba:gala komo holaholoeno holoholamo, ba:gala komo kaluino holoholamo dito ododiliya:.

²⁴ Ba:moe ba:be mabuma: Godote ibi dito miya:paliya:, iba:te ibino tepo ipuwoeno kuba dalowa: ba hawakalilame, ibi ipuwalo etate etatamo, etate etatamo, koko hilopo komo

ibino apa:mo kododilinakoma:.²⁵ Ba:bema: ba:bi tawakalubino kuba komoeno mabu ba: ba:ma ka:nala, iba:te Godokono hibi komone ohobila:hate ha:da komo kalakalago dito lawiya:, ba:gala iba:te ba:moe hopoen hiya:hiya: ilina adikulamema: ida:da:lino okopima: ba eda:ha, huiyatiya ba:bi ilina hiliyonomo dododiliya: iba:te ba:be hibi Kodawa adikumi dito miya:puya:. A:iye! Wadiyala tawakaluba:te hibi Godo kapiya emedena emedena tetelo nadikuminakamena:! Ba:moe tabo ba: hibinomola, ba:ba:la.

²⁶ Ba:bema: hibila, hopo habanapa:te hibi Godo adikumi da:miya:puya:, Godote ibi atumu dito kamiya:paliya: iba:te ibino tepo ipuwalo kebe kubakuba ubi komo demalagidolenama: ba:bi hilopo komo kododilinakoma:. Ba:be mabuma: kamenakamenate ibino awa:go ododi komo miya:pate huiyatiya komo kamena-kamena gabatamo hilopo komo bododilinaka,²⁷ ba:gala atu gabodo dubate ibino kamenakamenago ododi komo miya:pate huiyatiya komo dubatamo hilopo komokomo ba:bo ka-ododilinaka, iyo, ba:ba:te dubu gabatamo kubakuba komo kododilima: ibino tepo ipuwalo koenomoma: eda:hana, ba:bema: ibino kuba huiyate Godogodone iba:tamo modobolo penako.

²⁸ Numa:la:, tawakaluba:te ibino tepo ipuwalo Godokono hibi komo ubiha:ma: deda:huya:, ba:bema: Godote ibi dito miya:paliya: iba:te ibino ukuilo kuba dalowa:nomoma: ba eda:ha ebeno kukala dito kowakalaminakoma:.²⁹ Ba:be mabuma: ibino tepo ipuwalo hiliyonomo

hiya:hiya: kuba tabotabohonomoma: ba: dito eda:huya:. Iyo, ba:ma ka:na ilina konomamo uwate ubi komo, ba:gala ibino ukui kuba dalowa:ma: midili komo, ba:gala komopino ilina mabuma: iba:tamo mauba komo, ba:gala tawakalubi anakapulame komo, ba:gala alaholoho komo, ba:gala ha:da amihoho komo, ba:gala komopino emede komo kubahilame ukui komo, ba:moi komate iba:godolo tabotabohonomola.

Ba:bene komopa:te pola:naha: tetelo iba:te ibino komoma: kubakuba tabo bega:lanaka, ³⁰ iyo, eta tetelo iba:te ha:da amiho tabamo komopino komo dito kubahilamenaka. Ba:bene iba:te Godotamo ba maubahana, komo hiya:hiya: tawakalubi iduduputilamelo ibino konomo awagaha ipuwalo ibi ha:kiya ibi ba:bo wadiya:paa:latelenaka, ba:gala iba:te ibino tepo ipuwalo komo uliuli kuba ododili komo boholenaka, ba:gala iba:te ibino nabi menokobi iba:tamo a:kapapamila:hala:. ³¹ Iyo, iba:godolo eta hido ukui kapiyanomote kitalama:naha:, ba:be mabuma: iba:te keba tetelo eta komo hibilo kododima: da:ga:lanaka huiyatiya gala hapulu a:kododa:la:, ba:gala iba:te owalubi komo awaedawatamo a:kihata:la: mabu iba:godolo malemale puliyanomola. ³² Iba:te Godokono tuputupu taboeno komokomo ya:lo ba:ma ka:na iya:tawahuya:, keba dawate ba:bako kuba komokomo dododilina, ebete hoe huiya modobolo kolawema:ne. Huiyatiya iba:te ba:be komo hibilo emalagidoloheno atu kuba komokomo gala ba ka-ododili, keba uliuli

tawakaluba:te ba:bi ododili ipuwalo iba:go
da:pekapiyanaka iba:te iba:tamo ba:bema:
kalakalahanaka.

2

Godote Tuputupu Gabodo Hiliyonomo Tawakalubino Komo Kanagilamelelamema:ne

¹ Huiyatiya naeno mabulubi, ama: hidamo!
Ama: ba:ma ka:na akemalagidolala:, na mod-
obola eta lumagino komo anagilamelemema:.
Hibila, ama: ba:ba ka:na dewagelemena:, ba:ba
tetelo kuba huiyate ama:tamo kopema:ne
mabu ama: ba: atu kuba komokomo beka-
ododilinakata. ² Ba: hibila, kebe tawakaluba:te
hiya:hiya: kuba dododilinaka, nale ibino
komoma: dopamo a:goemo, ba:bene nale eta
tabo ba:ma ka:na na:kagoemo, a iya:tawahala
Godote ba:bakobako kuba ododilipa:tamo
huiya ikalamema: ibino komo tuputupulu
kanagilamelelamema:ne.

³ Ba:bema: mabulubi, ama: eta lumagino
kuba komokomo ba anagilameleme ama:le
atu komokomo da:kododilinaka, ama: daedae
ukuilo ba:ma ka:na akemalagidolala:, na
modobola, Godokono mauba komote natamo
a:kapa:mene. ⁴ Numa:, ama: ba:bako daedae ukui
demalagidolomena:, diyala, ama:le amia:no tepo
ipuwalo ba:ma ka:na da: goeomena:, “Godote
ebeno malemale ipuwalo tete ga:ga:nomolo kuba
ododilipa:tamo huiya hibilo kikalamenaha:,
ba:bema: diyala, ebegodolo helo da: kitanaha:
natamo kuba huiya kikanamema:.” A:iye!
Godokono malemale komote ama: eba ka:na

kiya:tuminaha, huiyatiya ebeno malemale komote ama: ba:ma ka:iya:tuminata, ama: ba:ma tetenomolo kuba ododili ipuwane kohobigama: mabu galane tetelo ebeno mauba komote hibinomolo kopuluhukuma:ne!

⁵ Huiyatiya ama:le kuba ododili komoma: amia:no tepo ipuwa na:kodakoduiminakata, ba:bema: Godokono Ko Hegelalo ebeno konomo mauba komote ebeno tuputupulu anagiya:mida komago duluhukumini, amia:no kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne. ⁶ Ba: hibila, ba:ba tetelo Godote tawakalubi hiliyonomoeno komo ba anagilamelelame iba:tamo modobo huiyanomo ba:bo kikalameholema:ne. ⁷ Iyo, puya:te hopo habalo ba emedena hidohido komo dododilina, iba:te ba:be gabodo ibino hibi kalakala ba:gala wiboha: ka:ka: ba:gala awagaha komo Godogodone uwatema: ubi da:miya:tena, ba:bi tawakaluba:tamo ebete emedena teteno ka:ka: hibinomolo kikalamema:ne. ⁸ Huiyatiya hopo habanapi ipuwalo puya:te ibi ha:kiya ibi kapiya ba emalagidolena kuba ododili komo ta:matalelo Godokono hibi gabo ubiha:ma: deda:hana, Godote ba:bi tawakalubino komo anagilamelelamete ebeno mauba komote iba:tamo konomamo kopema:ne. ⁹ Iyo, ba: hibila, puya:te kuba komo dododilina, Godote ibi hiliyonomatamo olalati komokomo ba ikalame, iba:te temeteme ba:bo kiya:tawahama:na:, ba:be huiya komote Yunapa:tamo dopamo uluhukuti ba:bene Yuha:pa:tamo atumu kakuluhukuma:ne. ¹⁰ Huiyatiya puya:te hidohido komo dododilina, Godote ibi hiliyonomatamo

kalakala komo ba:gala awagaha komo ba:gala hete komo kikalamema:ne, ba:be huiya komote Yunapa:tamo dopamo uluhukuti ba:bene Yuha:pa:tamo atumu galane kakuluhukuma:ne. ¹¹ Ba:bema: ama: nulia:, Godote tawakalubi hiliyonomoeno komokomo kapiya tuputupu gabodo kanagilamelelamema:ne.

Lumagiti Mosesekono Tutumu Tabo Uliho Gabodo Ka:ka: Mula: Komo A:kalawa:mene

¹² Ba:moe ba: eta komola. Godote ebena Tutumu Tabo komokomo Yunapa:tamo Moseseko ipuwado ba ikalame ebete Yuha:pa:tamo kikalamiya:ha:, ba:bema: Yunapa:te ba:bi Tutumu ulihote ba iya:tawaha iba:te da:wakalamimina:, Godote ebena Tutumu Tabo komamo ibino komo ba:bo kanagilamelelamema:ne. Huiyatiya numa:, Yuha:pa:te ba:bi Tutumu Tabo ulihoheno da:wakalamimina:, iba:te atumu kuba huiya ba:bema: kolawema:na:, iyo, iba:te ibino kuba ododili mabuma: dito koha:lahama:na. ¹³ Ba:bema: hibila, tawakaluba:te Godokono Tutumu Tabo dito dulihome:na:, ba:be komo kapiyado Godote ibi tuputupupima: a:kamidila:mene. Ao, iba:te ebena Tutumu Tabo hiliyonomamo hibinomolo da:papamila:hamena:, ba:ba tetelo ebete ibi ebena tuputupupima: koka:lamima:ne.

¹⁴ Ba:bema: wadiyala ama: Yuha:pino komo nemalagidola, iba:te Godokono Tutumu Tabo dopamo kulihuya:ha:, huiyatiya ibino ulihoha: tetelo ibi ipuwalo puya:te tuputupu ubi komodo Godokono Tutumu komamo da:papamila:hanaka, ba:ba:te ba:moe komo

behawakalimina, ibi modobola ibi ha:kiya ibino tepo ipuwoeno iya:tawa komodo hido komo ba:gala kuba komo kanagilamema:. ¹⁵ Ba:hibila, Godote ha:kiya Yuha:pi hiliyonomoeno tepo ipuwanomamo ebena Tutumu Tabo ya:lo a:miya:telamiya:. Iyo, ibino tepo ipuwoeno mulu ukui komate ba:be komo ba:ma ka:na hawakalimina, keba tetelo ibi ipuwalo etate kuba komo dododimini ebena tepo ipuwoeno ukuiti ebe kubadawama: ba:bo koka:mima:ne, ba:gala keba tetelo ebete tuputupu komo dododimini ebena tepo ipuwoeno ukuiti ebe tuputupudawama: ba:bo koka:mima:ne. ¹⁶ Ba:moe ba:be mabuma: tete hiliyonomolo na Polote Godokono Hido Tabo olamagi ipuwalo ba:moe komo bolamaginakomo, Godokono Ko Hegelalo ebete Ya:su Kelisoko ipuwado tawakalubino ugumuili komo hiliyonomo hawakalilamelelamete, Yunapi ba:gala Yuha:pi ibi hiliyonomoeno komo kapimilo ba:bo kanagilamelelamema:ne.

Yunapa:te Godokono Tutumu Tabamo Hibilo Kapapamila:hanaha:

¹⁷ Ba:bema: naeno Yunapi mabulubi, amia:no komo keba ka:nala:ka? Ama: ha:kiya ama: awagaha ipuwalo na:goenata, “Na Yu lumagila. Iyo, Godote ebena Tutumu Tabo naeno iniwala:tamo ya:lo ikalamiya:, ba:bema: na eta komo ododihino na modobola ka:ka: mula: komo kolawema:, mabu Godote a Yunapi ebenoma: keda:hanama: ya:lo uwatiya:.” ¹⁸ Hibila, ama: gala na:kagoenata, “Na Godokono ubi komokomo iya:tawanomola, iyo, na ebena hiya:hiya: Tutumu

Tabo ba iya:tawa, na ha:kiya modobola kuba ododi komo ba:gala hido ododi komo hidamo kanagilamema.”¹⁹ Ba:gala ama: na:kagoenata, “Na modobola baidi tamihopi gabo iya:tulame, iyo, na ba: alola, puya:te du ipuwalo demedehona naeno alote ibi a:la:minalenako.”²⁰ Ba:gala na modobola daedaepi tuputupu gabodo magatale, iyo, nale uliuli ape tawakalubi iya:tulamenakomo mabu Mosesekono Tutumu Tabo komate nagodolo ba:pola:na. Ba:moe ba:be mabuma: naeno ukui modobola Godokono iya:tawa komo ba:gala ebeno hibi komo uwatenomo kuwatema.”

²¹ A:iye! Ama: pote komopi iya:tulamema: dewagelena huiyatiya ama: ha:kiya ama: hidamo kiya:tuminaha? Iyo, ama: Godokono Tutumu Tabo tawakalubi ba iya:tulame na:goenata, “La: komopino ilina pilolo akuwata:la:,” huiyatiya ama: ba:be atu pilo komo a:kododinakata!

²² Ba:gala ama: na:kagoenata, “La: eta dubuino kamena pilolo akalawa:la:,” huiyatiya ama: ba:be atu kuba a:kododinakata! Ba:gala ama: ida:da:li adikulame komo konomo kubama: dolamaginaka, huiyatiya ama: ba:be tabo olamagi komone tote komopino ida:da:li adikulameno genamamo diya gabodo na:pa:gate ba:bi ilina pilolo ba:bo nuwatelamenakata!

²³ Iyo, Godokono Tutumu Tabo komate amia:no tawakaluba:godolo da:pola:na, ba:be komoma: ama: pote dawagahana ama: ba: ba:be lumagilata, huiyatiya ama: ebeno Tutumu hibilo emalagidoleheno da:wakalamina ebeno mahilo hopamo ba:bo adipotenakata.”²⁴ Ba: hibila,

amia:no komo kohawakalimima: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na goena, “La: Yunapino kuba ododili komone Yuha:pa:te Godokono komoma: kubakuba tabo bega:lan!”

²⁵ Ba:bema: Yu dawa, keba tetelo ama: Godokono Tutumu Tabo hiliyonomamo hibilo da:papamiwatanamena:, ba:be komodo ama:le gudu deha:poto tetelo da:lawiya:la, Godote ba:be tama itamida kukaloeno komo hidoma:kogoema:ne. Huiyatiya ama:nulia:, ama:le ebena komo Tutumu Tabo komamo papamiwataha:ma:deda:mena:, amia:no tama itamida komoeno hido komote a:kitanamene. ²⁶ Ba:gala wadiyala ama: Yuha:pino komo nemalagidola. Ibi ipuwalo etate tama itamida kukala laweha:tetelo huiyatiya Godokono komo Tutumu Tabo komamo da:papamiwatanamene, aba:hibila:ka:, Godote ebena tama itamida laweha:komo emalagidoloheno ebe tuputupudawama:kogoema:ne! ²⁷ A:iye! Galane Godokono holoholo hapulu ba:bako tama itamida kukala laweha:lumagiti la: Yunapi kubapima:kogoema:ne, mabu Tutumu Tabo komate la:godolo ba pola:na, la:le tama itamida kukala apa:mo uwatelo huiyatiya Godokono komo hiliyonomo kukala dito wakalaminakomata!

²⁸ Ba: hibila, Godokono umi ipuwalo pote hibi Yu lumagima:deda:mene, ebete ebena hunu tama kapiya hiya:ma: a:kamida:-mene, ao, ebena tepo ipuwate atumu hiya:ma: na:keda:mene. ²⁹ Ba:bema: puya:te kuba ododili ipuwane ikuliti ibino tepo ipuwalo hiya:tawakalubima:deda:hana, ba:moi tawakalubi kapiya ba: hibi

Yunapila, iyo, ba:moe hopolo Godokono komo tawakaluba:te hibilo kapola:naha:. Ba:moe ba:be mabuma: ebete kebe tutumu tabo dopamo dihatiya: Yu dubate ibino apa:mo ebene kukala kuwatema:, ba:ma tetelo ebete ba:be tutumu tama:mo ihatete eta ubi komo ba:ma ka:na hawakalimina, ebene Gobogoboen heloamo tawakalubino tepo ipuwamo eta kukala kihatelamema:.

Ba:bema: hibila, puya:te ibino tepo ipuwalo hiya:ma: ba:ba ka:na deda:hana, Godote ibi kapiya mililamehole tabamo bawagaminalenakomene, huiyatiya diyala, hopo habanapa:te iba:tamo da: a:kakalakalahamena:.

3

Yunapa:te Godotamo Hibi Komo Ododihino Huiyatiya Ebete Ibino Hibidawama: Beda:namene

¹ Ba:bema: naeno tabo ulidawa, diyala, ama:le na ba:ma ka:na da: kiyanameomena:, “Kebe lumagiti a Yunapa:godolo hawakalate ba:bene bahibahi guduino tama itamida kukala da:lawiya:, ebete ba:be komodo bada hido komo ka:lawiya:? Da: puliyala:, iyo, Godokono umi ipuwalo Yunapa:godolo eta hido komote da: kitanaha:.”

² Nale huiyatiya na:goemo, “Ao, eba ka:naha! Godote a Yunapi kowalubinama: komo hiliyonomo hidohido komo atamo ikaa:miya:, ba:bi komo ipuwalo dopo komo ba: ebene Bukoeno tabo komokomo ikaa:me komola.”

³ Ba:bene ama:le na ba:ma ka:na gala da:kakiyanamemena:, “Numa:, a Yunapa:te

Godotamo papamila:haheno hibi komo kododilinakuiha:, ba:bema: ebete dopamo a emedena tetelo kowalubinama: hibilo da:goiya:, ebete ba:be tabo gala a:kemalagidolamene, aba: hibila:ka:?”

⁴ Nale huiyatiya na:kagoemo, “Ao, Godokono komo eba ka:naha:. Hopo habanapi hiliyonomate ha:da amihopima: ba eda:hana, ebe kapiyate hibidawanomoma: beda:namene, ba:bema: ebete kebe tabo dopamo hibilo da:goiya: galane ba:be tabo a:kadikamidala:mene. Iyo, Godokono hibi komo hawakalimima: ebene Bukalo tabote ba:ma ka:na itana,

‘Godo, ama:le kebe tabo komokomo dolamaginaka,
galane tetelo tawakaluba:te
ba:bi taboeno hibi komo kumima:na,
ba:bema: puya:te ama: ha:dadawama: da:ga:лана,
amia:no hidohido ododili komate
ibino daedae ukui komo
ba:bo kohawakalilamema:ne.’ ”

⁵ Ba:bema: diyala, eta lumagiti hopo habanapino daedae ukuia:mo natamo ba:ma ka:na da: huiyamene, “Godote aeno kuba ododili mabuma: huiya ikaa:mema: modoboha:, iyo, ebete ba:ba ka:na dewagelemene tuputupu komo a:kahawakalima:mene. Numa:, ebete aeno kuba ododili komodo hido tete belawenako ebene malemale komo hawakaliminomo kohawakalimima:. Ba:bema: mabu keka: ebete kuba huiya atamo galane ikaa:mema: da:goena? Ebete ba:ba

ka:na dododimini, ba:be komo ba: tuputupu komoha:, ebenu kuba ododi komola.”

⁶ Na huiyatiya ba:ma ka:na goemo, “A:iye! Ama:le da:gaa:, ba:be tabo hibi taboha! Godoko ba: tuputupu ododilidawala, ebegodolo eta kuba ododi komo puliyanomola. Ba:bema: ebe kapiya modobonomola hopo habanapi hiliyonomoeno komo anagilamelelamete huiya iba:tamo ikalame.”

⁷ Ba:bema: diyala, eta daedae lumagiti ba:ma ka:na da: kagoemene, “Godote naeno ha:da amiho komodo hido tete belawenako ebenu hido ododi komo hawakaliminomo kohawakalimima:. Iyo, ba: ba:ba ka:na ebe ha:kiya ebe bawagam-inako, ba:bema: ebete tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:ba tetelo modoboha: ebete na kuba ododidawama: goe! ⁸ Ba:be mabuma: kubaha: a hopo habanapa:te aeno ubilo hiya:hiya: kuba komokomo bododilinama:, mabu Godote aeno kuba ododili ipuwane ebenu hido malemale komo ba uluhukuti atamo kuba huiya a:kikaa:ma:mene.”

Ba:bema: na Polote na:kagoemo, “Ama:le kebako kubanomo daedae tabo da:gaa:, komo ha:da amiho tawakaluba:te ba:bako tabo ba ga:la eta kuba tabo ba:ma ka:na kaga:lanaka, nale naeno iya:tulame komago iba:go kapiyama: eda:te atu tabo bekagoenamomo. A:iye! Ba:bi ha:da amihopa:te ibino kuba tabo mabuma: Godogodone huiya modobolo kuwatema:na!”

*Hopo Habanapi Hiliyonomate Kuba Ododilip-
ima: Deda:hana*

9 Ba:bema: la: Yuha:pa:te naeno Yunapino komoma: bada ukui na:kihateoma? Godokono umi ipuwalo Yunapino ododili komo hidohidodopola:ka:, ba:gala Yuha:pino ododili komo kubadopola:ka:? Ao, eba ka:naha! Na ba:moe leta dopo hapulu hibi komo ba:ma ka:na hawakalimimo, Yunapi ba:gala Yuha:pi, ibi hiliyonomoeno namutudawa ba:kapiyala, ebe ba: ibi ipuwalo ditana ba:be kuba ododili komoeno helo komola. 10 Ba:be komo hawakalimima: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana,

“Hopo haba konomolo

kuba ododiha:dawa puliyanomola,
iyo, eta tuputupudawa kapiyate kalutaha:

11 Ba:gala eta hido emalagidolodawa puliyala,
iyo, Godokono hibi gabo ohowadidawa
kemedena:

12 Ba: hibila, hopo habanapi hiliyonomate
Godogodone ohobila:hate ba: kubanomoma:
eda:huya;

ba:bema: hidohido ododilidawa kalutaha;
iyo, eta kapiya puliyanomola.

13 “Ba:bema: tawakalubino tabo ga:la komo
ba: ha:lahapino bobo huiyala,
pote ba:be bobo ipuwa da:hiya:midamene
abale kapiya ba:bo kumima:ne.

Iyo, ibino ma:lapilate ha:da tabo bega:lanaka,
ba:bema: helo kaluino pagu keba ka:nala:ka:,
ibino tabo komokomo ba: ba:ba ka:nala.

14 “Ba: hibila, iba:te maubahate

- ibino tabo ipuwane
 mela tabo kokonomate pikulinaka,
 15 ba:gala iba:te ibino ubi komo konomamo
 miya:tenaka,
 gahugahulu tolamelo
 komopa:tamo temeteme ba nikalame
 komopi dito konanakapulamema:.
- 16 Iyo, iba:te kebe hiya:hiya: hopamo
 da:tolamenaka,
 ba:bolo tawakalubi ba nekubahilame
 iba:tamo hiya:hiya: menemene komo ba:bo
 nikalamenaka.
- 17 Ba:moe komo ba: hibila,
 ibi hibi tataba emede komo iya:tawahaha;
- 18 ba:gala iba:te ibino kuba ododili mabuma:
 Godokono helo komoma: katoletolehonaha:.”

19 Ba:bema: a ba:moe ko komo iya:tawahala,
 kebe tawakaluba:te Godokono Tutumu Tabo
 dopamo duluhuya:, ba:ba tetene tupuimiti ba:bi
 Tutumu Tabo komate ibino namutudawama: ba:
 dito ediya:. Ba:moe ba:be mabuma: Godote ibi-
 ino komo danagilamelelamemene, ba:ba tetelo
 iba:te kuba huiya uwatelo ebe duhimima: eta
 tabo ga:lama: a:kamodobamena:. Iyo, Godote ba:
 ba:ba ka:na ba:moe hopo konomolo demedehona
 ba:bi Yunapi ba:gala Yuha:pi ibi hiliyonomatamo
 ibino kuba huiya modobolo kikalame:ne.

20 Ba:bema: hibila, Godote ebeno Tutumu Tabo
 tawakaluba:tamo dikalamiya:, ba:ba tetelo ebete
 ukui kihatiya:ha: ebete Tutumu ikalame ga-
 bodo eta lumagi tuputupudawama: komidima:.
 Ao, ebete ebeno Tutumu Tabo tawakaluba:tamo

ikalamiya:, ibi hiliyonomate ibino kuba ododili komo hidonomamo kiya:tawahama:.

Godote Tawakalubino Hibima: Midi Komodo Ibi Ebeno Tuputupupima: Da:midilinako

²¹ Ba:bema: Godote ebeno Tutumu Tabo komamo eta lumagi tuputupudawama: a:kamida:mene, huiyatiya ebete tawakalubi ebeno tuputupupima: kebe komodo ka:midilina, ba:ma tetelo ebete ba:be komo atamo a:hawakalimiya:. Numa:la:, dopamo Mosesete ba:be komoma: hibinomolo da:goiya: Godokono Tutumu Tabo bukamo ba:bo miya:tiya:, iyo, komo Godokono ukui hawakalimipa:te atu komonomoma: kaga:lanakuya:. ²² Ba:be komo ba: ba:ma ka:nala, puya:te Ya:su Kelisoko hibima: da:midimina:, Godote ba:be komodo ibi ebeno tuputupupima: komidilima:ne. Iyo, ba:ma tetelo Godote Yunapi ba:gala Yuha:pi ibi hiliyonomo kapimilo ba:ba ka:na ibino hibima: midi komodo owalubilinako, ²³ mabu hopo habanapi hiliyonomate kuba komokomo ododiliti ibino hibo gabo ududi komodo Godokono holoholo hapuni muhulunomamo a:tolamiya:. ²⁴ Huiyatiya iba:te Godotamo eta hido komo ododiha: tetelo ebete ebeno malemale ipuwalo Ya:su Kelisokono oko komodo ibi tuputupupima: ba:bo ka:lamiya:. Iyo, Godote tawakalubino kuba ododili komoeno helo ipuwane ibi ba:ma ka:na uluhukulateliya:, ²⁵ ibino kuba ododili mabuma: ebete Ya:suku hawa:goeno malemale ilinama: miditi keha pihigalo ba: dito hoiya:.

Ba:bema: puya:te Ya:sukunu hoe komo hibima: da:midimina:, Godote ba:be gabodo ibino kuba ododili komo hiliyonomo egebolelamete ba:bo kadodoholelamema:ne, hibila, ebete ba:be gabo bihiduimiya: ebene tuputupu ododi komo kohawakalimima:. Iyo, numa:la:, Ya:suti hopo habamo peheno dopamo puya:te demedehonama:, Godote ebene malemale ipuwalo ibino kuba ododili mabuma: huiya iba:tamo hibilo kikalamenakuiha:, ²⁶ mabu ebe ubila ebene tuputupu ododi komo a tetelo hibilo hawakaliminomo ba:ma ka:na kohawakalimima:, ebe kapiya tuputupudawama: ba eda:na ebete tawakalubi hiliyonomo ipuwalo puya:te Ya:suku hibima: da:midimina: ibi atumu tuputupupima: komidilima:ne.

²⁷ Ba:bema: ale tuputupupima: eda:ha komo ba emalagidolo awagaha komote agodolo akitanala:, mabu ale aeno heloamo Godokono Tutumu Tabamo papamila:ha gabodo o eta hido ododi komodo owalubi komo kalawiya:ha:. Ba: hibila, ale aeno hido komo ododiha: tetelo Ya:sukunu ododi komo kapiya hibima: da:midiya:ma:, ba:be gabodo ale Godokono tuputupupima: eda:huya:ma:, ²⁸ iyo, a ba:moe konomo komo iya:tawahala, lumagiti hibima: midi komodo tuputupudawama: keda:ma:ne huiyatiya Godokono Tutumu Tabamo papamiwata komodoha:. ²⁹⁻³⁰ Ba:bema: la:eno ukui ba:ma ka:na kitana, Godoko ba: Yunapi kapiyoeno Godola? Ao, Yuha:pi ba:gala Yunapi, Godoko ba: ibi hiliyonomoeno kapiya Godola, ba:bema: ebete ibi hiliyonomo kapiya gabonomodo tuputupupima: midilinako, ba:be gabo ba:

Ya:suku hibima: midi komola. ³¹ Ba:bema: la: ba:ma ka:na kemalagidolutama, ale Godokono Tutumu Tabamo papamila:ha komo tama:mo dito kihatema:nema:? Ao, eba ka:naha:. Ale Tutumu Tabamo papamila:ha komo ko komonomoma: ga:lanama:, huiyatiya ale hibima: midi komo kapiyado helo kolawema:nema:.

4

Godote Yunapino Iniwa A:ibalahamakono Hibima: Midi Komodo Ebe Tuputupudawama: Da:midia:

¹ Ba:bema: wadiyala la: Yuha:pa:te a Yunapino iniwa A:ibalahamakono komo nemalagidolala:. Ebeno hibima: midi komoma: Godote bada ko komonomo kiya:tumiya:?

² Numa:la:, A:ibalahamate kebe hidohido komo kododilinakui, Godote ba:bi ododili komodo ebe tuputupudawama: na:midia:tale, ebe ha:kiya ebe bawagaminuya:na:. Huiyatiya Godokono umi ipuwalo A:ibalahamate ebeno hidohido ododili mabuma: ebe ha:kiya ebe awagaminama: modoboha:, ³ ba:bema: ebeno Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, “Godote A:ibalahamakono hibima: midi komo umiti ebe tuputupudawama: ba:bo ka:miya:.”

⁴ Numa:la:, kebe dubuti mani oko dowatina, ebete oko namutudawagodone huiya da:lawemene, ba:be huiya lawe komo ba: namutudawoeno dito ikame komoha:. Ao, ba:be dubuti oko owati ipuwalo ebeno heloamo modobo huiya ba: a:lawe, eta lumagino malemale komodoha:. ⁵ Huiyatiya kebe

dubuti Godoko hibima: da:midina, ebeno komo hiya:la mabu ebete ebeno oko owati heloamo hido huiya lawema: kagoenaha:. Ao, ebete Godokono oko owati helo kapiya hibima: ba midina, Godote ebe tuputupudawama: ka:milo hido huiya ba:bo kikamema:ne, mabu hibila, ba:be Kodawa iya:tawanomola puya:te ebetamo papamila:haha:pima: deda:hana, ebete ba:bi tawakalubi ibino papamila:haha: komo ipuwane uluhukulatelete ibi tuputupupima: komidilima:. ⁶ Ba:bema: kebe lumagiti hidohido komo ododiliha: tetelo Godote ebe lawete tuputupudawama: dito da:ka:mimini, ebete Godokono owalubi mabuma: ko kalakalanomo kolawema:ne. Da:ibiditi ba:be komo ba emalagidolo Godokono Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya;

⁷ “Godote puino kuba ododili komo
malemalelo dadodoholelamemene,
ibino kalakala bada konomola:ka,
mabu Godote ibino kuba dito egebolelame!

⁸ Iyo, Kodawate pokono kuba ododili komo
gala emalagidolemeha:ma: da:goemene,
ebeno kalakalate konomoma: keda:ma:ne.”

*A:ibalahamate Tama Itamida Kukala Lawe-
heno Dopamo Godote Ebe Tuputupudawama:
Da:ka:miya:*

⁹ La:eno ukui keba ka:nala:ka? Godokono ododi ipuwalo duluhukuna, ba:be kalakala komo ba: puya:te bahibahi gugudino tama itamida kukala da:lawiya: ibi kapiyatamo kitana? O ba:be kalakalate tama itamida kukala laweha:pa:tamo atumu ba:ka:-itana?

Numa:la:, a ya:lo a:ga:lama: ba:ma ka:na, Godote A:ibalahamakono hibima: midi komo umiti ebe tuputupudawama: ba:bo ka:miya:. ¹⁰⁻¹¹ Ba:bema: ba:moe tuputupudawama: ka:mi komote A:ibalahamatamo kebako tetelo kuluhukuya:, ebe tama itamida kukala laweha: tetelola:ka:, o ebete kukala da:lawiya: gala hapunila:ka? Iyo, ebete kukala laweha: tetelo Godote ebena hibima: midi komodo ebe tuputupudawama: ka:miti, gala hapuni ebena tuputupudawama: eda: komo hawakalimima:, ebete Godokono tabamo papamiwatate tama itamida kukala ba:bo lawiya:. Ba:bema: puya:te tama itamida kukala laweha: tetelo Godote ibino hibima: midi komodo ibi tuputupupima: da:ka:lamina, A:ibalahamako ba: ba:bi Yuha:pi hiliyonomoeno iniwa nabiwila. ¹² Ba:gala ba:moe hopo habalo a puya:te tama itamida kukala ya:lo da:lawiya:ma:, a Yunapi ipuwalo puya:te hibima: midi gabodo da:wapata:lamena, ibi atumu ba: A:ibalahamakono hibi eyoni gugudila. Ba:bema: naeno Yunapi mabuluba:la:, aeno iniwa nabiwi A:ibalahamate tama itamida kukala laweha: tetelo hibima: midi ipuwalo keba ka:na ka:pata:nami, wadiyala ale emedena tetelo ba: atumu ba:ba ka:na ba:kawapata:lamenama:.

Godote Tawakaluba:tamo Hidohido Komo Ikalamema: Hibilo Da:goiya:, Iba:te Hibima: Midi Komodo Kuwatema:na:

¹³ Ba:bene ya:lo tetenomolo Godote A:ibalahamako ba:gala ebena eyoni gugudi hibilo ba:ma ka:na goelamiya:, ba:moe hopo konomo ibinoma: beda:namene. Mabu keka: ebete

ba:ma ka:na da:goiya:? A:ibalahamate ebenu
 Tutumu Tabamo da:papamiwatanami ba:be
 mabuma:la:ka:? Ao, ebete A:ibalahamakono
 hibima: midi komodo ebe tuputupudawama:
 da:ka:miya:, ba:be mabuma: ebe ba:gala ebenu
 eyoni gugudi kowalubilinama: ba:be tabo
 bihatiya:. ¹⁴ Numa:la:, Godote tawakaluba:tamo
 ikalamema: hibilo da:goiya:, iba:te ebenu Tutumu
 Tabamo ba papamila:hana ba:bi hidohido komo
 ibi ha:kiya ibino heloamo duwatemena:, ba:ba
 tetelo iba:te hibima: midi komo ko komoha:ma:
 koga:lama:na:, iyo, iba:te daedae ukui lawete
 ba:ma ka:na kemalagidoloma:na:, aenu helo
 modobola huiyatiya Godote a owalubima:
 dopamo da:goiya: ba:be taboenu helote hibilo
 kitanaha:. ¹⁵⁻¹⁶ Huiyatiya hibila, Godokono
 Tutumu Tabo komodo iba:te ebegodone hidohido
 komo a:kuwata:mena:, kapiya komonomo
 kolawema:na:, ba:be komo ba: ibino kuba ododili
 huiya lawe komola.

Ba:be mabuma: Godote ebenu Tutumu Tabo
 tama:mo ba miya:te eta gabo a:hiduimiya:
 tawakaluba:te ebenu hidohido komo kuwatema:
 mabu Tutumu Tabo pola:naha: tetelo
 tawakalubino papamila:haha: mabuma:
 kuba huiya lawe komote a:kitanamene.
 Numa:la:, Godote atamo da:hiduimiya:,
 ba:be gabo ba: hibima: midi gabola, iyo,
 ba:be malemale gabodo a A:ibalahamakono
 eyoni gugudi hiliyonomate Godogodone
 hidohido komo buwatenakoma:. Ba:bema:
 hibila, puya:te A:ibalahamako ba ta:matana
 hibima: midi komodo Godokono Tutumu
 Tabamo da:papamila:hana, A:ibalahamako

ba: ba:bi tawakalubi hiliyonomoeno iniwa nabiwila. ¹⁷ Iyo, Godote ebene Bukalo A:ibalahamatamo ba:ma ka:na goiya; “Nale ama: tawakalubino kapiyuimi hiliyonomoeno iniwama: a:midimata,” ba:bema: A:ibalahamate poko hibima: da:midinami, ba:be Kodawoeno umi ipuwalo ebe ba: a hibima: midipino iniwa nabiwima: eda:na.

Numa:la; ba:be Kodawa Godoko kapiyagodolo helo bitana ha:laha tawakalubi ka:ka:mo kowadiya:paa:latelema; iyo, ebe kapiya modobola ebene ubilo hiliyonomo komokomo ebene tabo kapiyanomamo ododilima; eta ilinamoha: ¹⁸ Ba:bema: Godote A:ibalahamatamo ikamema: da:goiya; ebete ba:be gudu lawema: gabo umihino huiyatiya Godoko hibima: ba:bo midiya: Iyo, ebete hibi komo lawema: tete ga:ga:lo uliholo demedenami, ba:be gabodo ebe tawakalubi kapiyuimi hiliyonomoeno iniwama: ediya; mabu Godote ebetamo dopamo hibilo a:goiya; “Amia:no galanepa:te hiliyonomoma: keda:hama:na.” ¹⁹ Ba:bene A:ibalahamate 100 gogo tetema: ba eda:na, ebene ape dumiya: ebe hoe tatalila, huiyatiya ebete ba:be komo ba:gala Selakono hogoha:ma: eda: komoma: ukui bilibilima: eda:heno hibima: midi ipuwalo kodakodalo la:nami. ²⁰ Iyo, Godote ebetamo ikamema: hibilo da:goiya; ebete ba:be komo hibima: midi gabone kelehegatepanakuiha; ba:bema: ebete hibi komo laweheno ebene tepo ipuwoeno ukui ba kodakoduimi Godoko ba:bo milimihonakui. ²¹ Ebete ebene tepo ipuwalo iya:tawanomo

niya:tawanami, Godote kebe komo ododima: hibilo da:goiya: ebegodolo helo bitana ba:be komo kododima:. ²² Iyo, ba:moe ba:be mabuma: Godote A:ibalahamakono hibima: midi komodo ebe tuputupudawama: ba:bema: ka:miya:.

²³ Huiyatiya eta ko komo ba: ba:ma ka:nala. A:ibalahamakono tuputupudawama: eda: komo Godokono Bukalo ditana, ba:be tabote ebe kapiya mabuma: kagoenaha:, ²⁴ ao, ba:be tabote a mabuma: atumu na:kagoena, mabu kebe dawate aeno Kodawa Ya:suku hoe ipuwane dadipatiya:, a puya:te ebe hibima: da:midinama: ebete ba:be komodo a atumu ebenu tuputupupima: kaka:mina. ²⁵ Ba:bema: kalakala konomola, mabu Godote aeno kuba ododili komoma: Ya:suku ebe anakapumipa:tamo ikalamiya:, huiyatiya ebete da:hoyiya: Godote ebe hoe ipuwane gala a:kadipatiya:, ebete ba:be gabodo a ebenu tuputupupima: koka:minama:.

5

*Aeno Kuba Ododili Mabuma: Godogodolo
Dopamo Ditanami, Ebete Ba:be Mauba
Komo Kelisokono Hawi Ka:ka:la: Komodo
Da:dodomatiya:*

¹ Ba: hibila, aeno hibima: midi komodo Godote a ebenu tuputupupima: a:midia:, ba:bema: aeno Kodawa Ya:su Kelisote a mabuma: dowatiya:, ba:be oko ipuwado ale Godokoba: gelebadi ipuwalo bemedehonama:. ² Iyo, Kelisote aeno hibima: midi komodo a Godoko tama:mo a:magahiya: ale ebenu malemale ipuwalo kemedenama:. Ba:bema: kalakala bada

konomola:ka:, mabu a Godokono hido huiya lawema: uliholo ba latimina, a iya:tawahala galane ale ebena konomo alo ipuwalo hibilo bemedena:.

³ Ba:gala ale kebe temeteme ipuwalo kemedena: ba:bi temeteme ipuwalo atumu a na:kakalalahanama:, mabu a iya:tawahala aeno temeteme ipuwane aeno hibima: midi komoeno kodakodalo la:mota:hana komote kuluhukuma:ne. ⁴ Ba:bene aeno kodakodalo la:mota:hana komone aeno tepo ipuwalo hidamo apepeho komote kuluhukuma:ne. Ba:bene aeno tepo ipuwano apepeho komone Godokono hido huiya lawema: uliholo latimi komote kuluhukuma:ne. ⁵ Ba: hibila, a ipuwalo kebe lumagiti ba:bako uliholo latimi ipuwalo demedena, ebete galane hidonomo komo Godogodone laweha:ma: a:keda:mene, mabu Godote hido ododi komo ya:lo ba:ma ka:na hawakalimiya:, ebete ebena Gobogobo atamo ba: dito ikaa:miya:, ba:bene ba:be Gobogobote pete ebena malemale emalagidolo komo aeno tepo ipuwamo konomamo a:pehaminuya:.

⁶ Ba:bema: ba:moe eta komo numa:la:. A ha:kiya a owalubima: modoboha:ma: ba eda:hana, Godote ba:be komo umia:mete hido tetenomoma: goiya:, a puya:te ebena ubi komamo papamila:haha:pima: deda:hanama: Kelisote a mabuma: kohoema:. ⁷ Ba: hibila, hopo habanapi ipuwalo eta lumagiti eta lumagino ka:ka: komula:mema: da:hoemene, ba:bako komote kapiyakapiya tetenomolo ikulinaka. Iyo, eta lumagiti ebena tamedawoeno tuputupunomo

emedede komo ba emalagidolo, diyala, ebete ebene ka:ka: mula:mema: da: hoemene. ⁸ Huiyatiya Godote ebene malemale atamo da:hawakalimiya: bada konomola:ka:, mabu a tuputupuha:pa:te kuba ododili ipuwalo ba emedehona Kelisote a hiliyonomo mabuma: hoiya:!

⁹ Numa:la:, Godote Kelisokono hawi ka:ka:la: komodo a ebene tuputupupima: hibilo a:midiya:, ba:bema: a iya:tawahanomola ba:moe eta komo atumu hibinomoma: keda:ma:ne, Godote ebene konomo mauba komo kuba ododilipa:tamo da:hawakalimimini, ba:be atu tetelo ale Kelisoko ipuwalo ka:ka: mula: komo kolawema:nema:! ¹⁰ Iyo, a iya:tawahala ale dopamo Godokoba: alaholohopima: eda:hanamima:, huiyatiya ebete ebene Guduino hoe komodo gabo da:hiduimia:miya:, ba:ba tetelo ale ebene hidohido mabulubima: hibilo ba:bo eda:huya:ma:. Ba:be mabuma: a iya:tawahanomola ba:moe eta hido komote hibinomolo kuluhukuma:ne, ebete ebene Gudu Kelisokono ka:ka: komodo aeno ka:ka: komula:lea:mema:ne! ¹¹ Ba:gala eta komo, ale Godoko hibima: midi ipuwalo ba:moi hidohido komo ba iya:tawahana, aeno konomo kalakalate Ya:su Kelisogodolo atumu ba:ka-itana, ebe ba: aeno Kodawala, pote ebene oko owati ipuwalo a Godokono mabulubima: da:midiya: ba:moe ba:be dawala.

A:da:mekono Kuba Ododi Komo Ba:gala Kelisokono Hido Ododi Komo

¹² Ba:bema: A:da:mete Godokono kukala dadikamidaliya:, wadiyala ale ba:be komo

kemalagidoloma:nema:. Ebe kapiya dubula, huiyatiya ebenu kuba ododi gabodo hoe huiyate hopo habanapi hiliyonomatamo dito uluhukuya:, iyo, ba:moe mabuma: tawakalubi hiliyonomate koha:lahama:na: mabu iba:te atumu Godokono komo kukala a:kawakalamiya:.

¹³⁻¹⁴ Ba: hibila, Godote Mosesetamo ebenu Tutumu Tabo dikamehuya:, ba:ba tetene tupuimiti Kelisoko teta:mo puluhuku puya:te ba:bi tabamo papamila:haha:ma: deda:huya:, Godote ibino kuba ododili mabuma: iba:tamo hoe huiya bikalamenakui, ebete A:da:metamo ebenu papamiwataha: mabuma: hoe huiya dopamo keba ka:na kikamiya: ba:ba ka:na. Ba:gala Godote ibino kuba ododili mabuma: eta komo ba:ma ka:na kododinakui, ebete ibino kuba ododili komokomo hiliyonomo ebenu Huiya Ikalame Bukamo a:miya:telamenakui. Huiyatiya numa:la:, A:da:meko tetene tupuimiti Moseseko teta:mo nuluhuku, tawakaluba:godolo Godokono Tutumu Tabo komate kapola:namiha: mabu ba:be tete ga:ga:nomolo ebete iba:tamo kikalamiya:ha:. Ba:be mabuma: ba:ba tetelo demedehonama: ba:bi tawakaluba:te iya:tawaha:ma: ba eda:hana Godokono hiya:hiya: kukala da:wakalaminakui, ebete iba:tamo hoe huiya kapiya bikalamenakui huiyatiya ebenu Huiya Ikalame Bukamo ebete ibino kuba ododili komokomo kamiya:telamenakuiha:.

Ba: hibila, dopo dubu A:da:mekono emede komo atamo ba: goma: eda:na, galane da:pehawakaluya: ba:be Kodawa Kelisokono komo ale kiya:tawahama:.

¹⁵ Huiyatiya A:da:mete

atamo dikaa:miya: ba:gala Godote Kelisoko ipuwado atamo da:kikaa:miya:, ba:bi netewa komokomo hiya:hiya: ba:pola:na. Ba: hibila, kapiya dubuino kuba ododi ipuwado hopo habanapi hiliyonomate hoe huiya belawiya:, huiyatiya ba:moe eta komo atumu hibinomoma: keda:na, hiliyonomo tawakaluba:te eta kapiya dubu Ya:su Kelisokono malemale komodo Godokono ka:ka: belawiya:, iyo, Godote ebene malemale konomo iba:tamo ba:ma ka:na hawakalimiya:! ¹⁶ Numa:la:, dopo dubuti Godokono kukala dadikamidaliya:, Godote ebe kuba ododidawama: ka:miti hoe huiya ba:bo ikamiya:. Huiyatiya ba:ma tetelo hiya: komote uluhukuya:. A A:da:mekono gala hapu tawakaluba:te komo hiliyonomo tetelo Godokono kukala da:wakalaminakuima:, Godote atamo hoe huiya ikaa:meheno ebene malemalelo a kuba ododiliha:pima: ka:miti hibi ka:ka: atamo dito ikaa:miya:. ¹⁷ Iyo, ba: hibila, kapiya dubuti kuba dododiya: ba:bema: hoe komote hopo habanapino namutudawama: ediya:, huiyatiya ba:moe eta komo atumu hibinomoma: keda:na, eta kapiya dubu Ya:su Kelisokono hido ododi komodo komo tawakaluba:te hibi ka:ka: ipuwalo bemedehonamena:. Iyo, puya:te Godogodone ebene konomo malemale ba:moe hopolo da:lawemena:, ba:ba:te ebene tuputupupima: ba eda:hana kuba ododi komoeno wato kikipo ba:bo kolawema:na:.

¹⁸ Ba:bema: kapiya dubuino kuba ododi komodo hoe huiyate tawakalubi hiliyonomatamo keba ka:na ka:piya:, ba: ba:ba ka:na eta

kapiya dubuino hidonomo ododi komodo hibi ka:ka: komote iba:tamo piya:, iyo, Godote ibi tuputupupima: ba ka:lamina ebenu ka:ka: iba:tamo dito ikalamena. ¹⁹ Ba:bema: numa:la:, kapiya dubuti Godokono tabamo papamiwataha: komodo hiliyonomo tawakaluba:te Godokono komo kukala wakalamipima: atumu a:keda:huya:. Huiyatiya eta kapiya dubuti Godotamo hibinomolo da:papamiwatuya:, ba:be dubuino hido ododi komodo Godote gabo bihiduimiya: komo hiliyonomo tawakalubi uwatete ebenu tuputupupima: komidilima:.

²⁰ Ba:bema: mabu keka: Godote dopamo ebenu Tutumu Tabo tawakaluba:tamo dikalamiya?: Ba: hibila, ebete ba:moe komo ododiya: mabu ebete ubi bihatiya: iba:te ebenu hiya:hiya: kukala ba wakalamina ibino modoboha: komo ba:bo kiya:tawahama:. Huiyatiya kalakala konomola, keba tetelo hopo habanapino kuba ododili komate hiliyonomoma: deda:huya:, ba:be atu tetenomolo Godokono malemale komote konomamo kuluhukuya: ba:bi kuba ododili komo hibinomolo kegebolema:. ²¹ Iyo, ebete ebenu ubi ba:ma ka:na ihatiya:, kuba ododili komate dopamo hoe huiya ipuwado aenu namutudawama: keba ka:na kediya:, ba: ba:ba ka:na ba:ma tetelo Godokono malemale komote a tuputupupima: midi komodo aenu namutudawama: ba eda:na, ale aenu Kodawa Ya:su Kelisoko ipuwado wiboha: ka:ka: hibinomolo kolawema:.

*Lumagiti Kelisoko Ipuwalo Kemedenama:
Ebeté Kuba Ododili Komoma: Na:haa:mene*

¹ Ba:bema: diyala, la: ipuwalo etate tabo ba:ma ka:na da: goemene, “Godote aeno kuba ododili komokomo ebenu malemalelo degebolea:mena, ba:bema: ale hiya:hiya: kuba dododilinakoma:, kubaha:, mabu ba:be gabodo ebete ebenu konomo malemale atamo kohawakalimima:ne.”

² A:iye! Ba:mako ukui ba: daedaenomo ukui komola! A hibima: midipima: neda:huya:tale kuba ododili komate agodolo ba:ha:lahuya:na:, ba:bema: ale kuba ododili ipuwalo gala badama: na:kemedenama:? ³ La: ba:moe komo iya:tawahanomola, komopa:te a beyamo da:wadua:tiya:, iba:te ba:be komo Ya:su Kelisoko ipuwalo ododiya:, ale ebenu hoe komo ipuwamo eba:go kapimilo konogomoma:. ⁴ Iyo, aeno beyamo wadua:te komodo ale eba:go kapimilo ha:lahate, ba:bene aeno ha:laha apa:te bobo ipuwamo atumu eba:go kapimilo ba: dito nogomuya:. Ba:be mabuma: Nabiwi Godote ebenu konomo aloeno heloamo Kelisoko hoe ipuwane keba ka:na kadipatiya:, ebete ba: ba:ba ka:na a atumu a:wadiya:paa:tiya: ale ebenu uli ka:ka:go kemedenama:.

⁵ Ba:bema: hibila, ale Kelisokono hoe komo ipuwamo eba:go kapimilo da:nogomuya:ma:, ba:be mabuma: ale atumu ebenu uli ka:ka: komamo eba:go kapimilo kakamahila:halema:nema:. ⁶ Iyo, a ba: iya:tawahala Kelisote keha pihigalo da:hoyia:, ba:ba tetelo Godote aeno pakala emede komo eba:go kapimilo keha pihigamo

a:pihomolatelea:miya:, ebete ba:be gabodo pakala emede komoeno helo ba anakapumi ale kuba ododili komoeno huiyaha: okopima: gala a:keda:hanama:. ⁷ Ba: hibila, keba tetelo lumagiti ebena pakala emede komoma: da:hoemene, ba:ba tetelo ebete kuba ododili komoeno helo ipuwane hibilo kuluhukuma:ne.

⁸ Ba:bema: ale ba:moe komo hibima: na:midinama:, ale Kelisokoba: hibilo da:ha:lahuya:ma:, ba:be mabuma: ale eba:go ebena ka:ka:go atumu bemedinama:. ⁹ Iyo, a ba:iya:tawahala, Godote Kelisoko hoe ipuwane dadipatiya:, ba:bema: hoe komoeno helote ebetamo gala kitanaha:, ebete emedena tetelo gala a:kahoenamene. ¹⁰ Ba: hibila, ebete kuba ododili komoeno wato kikipo lawema: kapiya tetenomolo a:hoiya:, iyo, hoe komoeno helote ebetamo gala a:kuluhukunamene, mabu ba:ma tetelo ebete Godoko mabuma: uli ka:ka:go bemedenamene.

¹¹ Ba:bema: wadiyala la: ba: atumu la:eno kateneno ubi komo kododilinama: ha:laha tawakalubima: ba eda:hana, la:le huiyatiya ba:be komo emalagidololo Kelisoko ipuwalo Godoko mabuma: nemedeniya:la:. ¹² Ba: hibila, la:eno ha:laha apene kateneno hiya:hiya: ubi komate a:mahila:halenaka, huiyatiya ba:bi kuba ubi komate la:eno namutudawama: akeda:la:, la:le ba:bi kuba ododili komamo papamila:hakapoma:. ¹³ Iyo, la:eno apeno hiliyonomo komokomo ipuwalo eta deha:potonomo komamo kateneno eta kuba ubi komamo akapapamila:hala:. La:

huiyatiya la:eno ape konomo Godotamo ikamehonomo nikamehonala: ebenu tuputupu komokomo kapiya kododilinama:, mabu numa:la:, la:le eta hido komo kapiya kododima: la: dopamo ha:lahapimo ba emedena, Godote la: ebenu ka:ka:mo ba:bo wadiya:paa:lateliya:ta.
¹⁴ Ba:bema: kuba ododi komote la:eno namutudawama: gala a:keda:mene, mabu ba:ma tetelo la:le Godokono malemale ipuwado ebenu heloamo emedenamata, iyo, kalakala konomola, la: ha:kia la:eno heloamo ebenu Tutumu Tabamo papamila:hama: dewagelenamima, ba:be komote la: ipuwalo ya:lo a:wibuya:.

Hibima: Midipa:te Godokono Tuputupu Emede Komoeno Huiyaha: Okopima: Neda:hamena:

¹⁵ Ba:bema: diyala, la: ipuwalo etate tabo ba:ma ka:na da: goemene, “Wadiyala ale aenu ubilo hiya:hiya: kuba komokomo dito bododilinakoma:, mabu ale Godokono malemale ipuwalo bemedena:, ebenu Tutumu Tabamo papamila:ha komodoha:. Ba:be mabuma: ale ebenu kukala da:wakalamima:, kuba huiya komote ebegodone atamo a:kapa:mene.”

A:iye! Ba:mako ukui ba: daedaenomo ukuila! ¹⁶ La: ba: iya:tawahala, keba tetelo eta lumagiti ebenu ape ba:gala ka:ka: konomo eta lumagitamo ikamehonomo dikamehomene, ba:ba tetene tupuimiti ebete ba:be namutudawa kapiyatamo papamiwatalo ebenu huiyaha: oko bowatihonakomene. Ba:bema: la: ba: ba:ba ka:nala. Keba tetelo la:le la:eno ka:ka: konomo kuba ododili komamo dikamehoma, kuba ododili komote la:eno namutudawama: ba

eda:na, la:le hoea:mo dito konikulima:nemata. Huiyatiya la:le la:eno ka:ka: konomo Godotamo papamila:ha komamo dikamehoma, ebete la:eno namutudawama: eda:te la: tuputupupima: komidilima:na:ta. ¹⁷⁻¹⁸ Ba:bema: wadiyala ale Godotamo kalakala tabo kadipatiya:! Ba:hibila, dopamo la:le ba: kuba ododili komoeno huiyaha: okopima: eda:hanamimata, huiyatiya la: ba:be menemene emede ipuwane ikuliti Godokono tutupima: eda:huya:mata. Iyo, keba tetelo komopa:te ebeno uli emede komoma: la: diya:tulamiya:la, la:le la:eno tepo ipuwoeno ukui konomamo ba:bi komamo papamila:halete tuputupu emede komoeno huiyaha: oko ba:bo tupuimiya:mata.

¹⁹ Ba:bema: nale ba:moe eta komoma: la: hopo habanapino ukui komamo kiyalamemata, mabu la:le la:eno tepo ipuwalo heloha:dopoma: eda:hanamata. Dopamo tetelo la:eno ape konomo la:le kateneno kuba dalowa: ukui komamo ba:gala koko kuba ododili komamo ikamehonomo ikamehuya:mata, iyo, la: kuba ododili komoeno huiyaha: okopima: eda:hanamimata. Ba:bema: ba:ma tetelo wadiyala la: ba: ba:ba ka:na tuputupu emede komoeno huiyaha: okopima: ba eda:hana, la:eno ape konomo Godokono hido-talona oko owati komamo nikamehonala. ²⁰ Numa:la:, keba tetelo la:le kuba ododili komoeno huiyaha: okopima: deda:hanamima, ba:ba tetelo Godokono tuputupu emede komote la:eno namutudawama: keda:namiha. ²¹ Ba:bema: ba:ma tetelo la:le keba komokomo ba ododili hilopoma: da:ga:lanama, dopamo la:le ba:bi kuba komo ba ododili bada

hido komo ka:lawiuiya:ma? A:iye! La:le eta hido komo kalawiya:ha:, mabu kuba ododili komone hoe huiya kapiyate uluhukuna! ²² Huiyatiya kalakala konomola, Godote la: kuba ododili komoeno menemene ipuwane uluhukulatelete, ba:bene ba:ma tetelo la: tutu emede ipuwalo ebena huiyaha: okopima: eda:hanamata. Ba:be mabuma: la:eno uli emede komone hido noloho gaote ba ikulihona, Godote la: ebena talona okopima: ba:bo koka:lamima:na:ta, ba:bene la:le ebena wiboha: ka:ka: hibilo kolawema:nemata. ²³ Ba: hibila, kuba ododili komoeno huiya ba: hoela, huiyatiya kalakala konomola, Godote aeno Kodawa Ya:su Kelisoko ipuwalo wiboha: ka:ka: malemalelo atamo dito ikaa:mena.

7

Dubu Ba:gala Kamena Ibino Kapiyama: Eda: Komoeno Tutumu Tabo

¹ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, la: hopo habanapino hiya:hiya: tutumu tabo diya:tawahanama, ba:be mabuma: la: ba:moe komo iya:tawahanomola, eta dubuti ba:moe hopolo ba emedena ebena hopoeno gabomana:te kebe tutumu tabo da:miya:tena ebete ba:bi taboeno helo ipuwalo bemedenamene. Ebete huiyatiya da:hoemene ba:ba tetelo ba:bi hiya:hiya: tutumu taboeno helote ebegodone kowiboma:ne. ² Ba:bema: wadiyala la: ba:moe go tabo numa:la:. Eta kamenoeno awiti ba emedena, ebete eta dubago toma: ba:moe hopoeno talona konomote bitana. Huiyatiya ebena awiti da:hoemene, ba:ba tetelo ebena kapiyama:

eda: komoeno tutumuti wibote, talonate a:kitanamene ebete gala eta dubago kapiyama: kakeda:ma:. ³ Iyo, ba:be kamenoen awiti ba emedena ebete eta dubutamo da:tomene, gabomanino tabo anagiya:midadawate ebe dubu pilolo lawe kamenama: kogoema:ne, huiyatiya keba tetelo ebena awiti da:hoemene, ba:ba tetelo ebete eta dubu da:lawemene ba:be komo pilo komoma: a:keda:mene.

⁴ Ba:bema: naeno ekaka:la:, ba:moe go taboeno ipuwate la:tamo ba:ma ka:na itana. Godote Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya:, dopamo la:le ba:bi Tutumu Tabago kapiyama: eda:hanamimata. Huiyatiya la:le hibima: midi komodo Tutumu Taboeno helo komoma: ha:lahapima: eda:huya:mata, ba:be mabuma: la: ba:ma tetelo Kelisokoba: kapiyama: ba eda:na la: ebena ape ipuwalo bemedenamata. Iyo, Godote hoe ipuwane poko dadipatiya:, la: ba:be Kodawoeno uli kamenama: eda:hanamata, Godokono hidohido gaote la:godolo konolohonakoma:. ⁵ Ba: hibila, ale dopamo Tutumu Taboeno helo ipuwalo demedenamima:, ba:ba tetelo ale aeno kateneno ubi komamo dito papamila:hanamima:. Iyo, Tutumu Tabo komate aeno kuba ododili komo hibilo kaduhilamiya:ha:, huiyatiya ba:bi Tutumu uliho komodo aeno kateneno ubi komate helo gala a:kalawiya: komo kuba komokomo kododilinama:. Ba:bema: ba: ba:ba ka:na hoe komoeno kuba gaote agodolo ba:bo nolohonakuya:, aeno kuba ubi komate aeno ape ipuwalo oko konomamo kowatinama:. ⁶ Iyo, dopamo ale ba: ba:ba ka:na Tutumu Taboeno

komodo aeno kuba ododili komoeno huiyaha: okopima: eda:hanamima:. Ale huiyatiya Kelisoko hibima: midi komodo Tutumu Taboeno helo komoma: da:ha:lahuya:ma:, ba:bema: ale ibino helo ipuwane ikuliti ba:be helote atamo gala a:kitanamene, gabomanino tutumuino helote hoe lumagigodone keba ka:na ka:wibonako ba:ba ka:na. Ba:bema: Mosesete Godokono Bukamo da:miya:tiya:, ale pakala emede tetelo ba:bi Tutumu Taboeno helo ipuwalo ba emedena, ale aeno heloamo Godotamo kebe oko kowatihonamima: ba:bi oko ipuwalo a kamodobonamiha:. Huiyatiya kalakala konomola, ba:ma tetelo ale ebeno Gobogoboeno uli emede komodo ebeno heloamo modobo oko hibilo nowatihonama:.

Godokono Tutumu Tabo Ba:gala Lumagino Kuba Ododili Komo

⁷ Ba:bema: diyala, la: ipuwalo etate tabo ba:ma ka:na da: goemene, “Godokono hidohido Tutumu Tabote tawakalubi kuba ododilipima: midilina!”

A:iye, ba:mako ukui ba: daedae ukui komola! Godokono Tutumu Tabote na kuba ododidawama: kamidiniya:ha:, ao, huiyatiya ebete kebe ododili komo kubama: da:goena, ebeno Tutumu Tabote ba:bi komokomo na biya:tunamiya:. Ba:bema: Tutumu Tabote na ba:ma ka:na da:kiyanamiya:, “Ama:le eta lumagino ilina uwatema: ubi akihata:la:,” na ba:bo iya:tawuya:mo Godote ba:be komo ba: kubama: goena. ⁸ Ba:bene ba:be kuba ododi komote hido tete dumiya:, ebete Godokono Tutumu Tabo komodo na ipuwalo oko owati

ba:bo tupuimiya: nale hiya:hiya: tawakalubino ilina uwatema: ubi kihatenakoma:. Ba:bema: numa:la:, keba tetelo eta lumagiti hiya:hiya: Tutumu Tabo hibilo iya:tawaheno, ba:ba tetelo kuba ododi komoeno helote ebegodolo hibilo a:kitanamene.

⁹ Ba:be mabuma: naeno komo ba: ba:ma ka:nala. Dopamo tetelo nale Tutumu Tabo komokomo iya:tawaha:ma: ba eda:na, na mod-obolo emedenamimo, huiyatiya ba:bi Tutumu Tabo komate natamo da:pikuliya:, ba:be atu tetenomolo na ipuwalo kuba ododi ukuiti koma: dediya:, ¹⁰ na ba:bo iya:tawuya:mo nale Godoko kokalakaluimima: ya:lo a:hoiya:mo, iyo, helo nagodolo kitanaha: ebena ubi komamo kopapamiwatama:. Ba:bema: hibila, Godote ebena Tutumu Tabo natamo ikanamiya: nale hibilo koka:ka:nama:, huiyatiya na niliya mabu ba:be Tutumu Tabo komodo hoe komote natamo dito piya:, ¹¹ iyo, kuba ododi komote Tutumu Tabo komodo hido tete dumiya:, na ha:da ba amihoname hibi ka:ka: nagodone pilolo ba:bo lawiya:.

¹² Ba:bema: Godokono Tutumu Taboeno hiliyonomo hiya:hiya: komate talonanomoma: ba:gala tuputupunomoma: ba:gala hidohidonomoma: deda:hana, nale ba:be komo ba iya:tawana, ¹³ nale gala ba:ma ka:na a:kolamaginakamo, naeno tepo ipuwoeno hoe komote ba:bi Tutumu Tabo komone uluhukuya:. Ao, ba:bako ukui ba: daedae ukui komola! Ba: hibila, kuba ododi komote Godokono hidohido Tutumu Tabo ipuwado hoe huiya natamo dito ikanamiya:, ba:bema: kuba ododi komoeno helote Tutumu Tabo komodo na ipuwalo hunamo odolutalo

diya:tawuya:mo, ebeno abalenomo nibote
da:patiya: nale ba:bo niyobuya:mo.

*Kuba Ododi Komote Hido Ododi Komago
Lumagino Tepo Ipuwalo Dalaholona*

¹⁴ A ba:moe komo iya:tawahala, Godokono Tutumu Tabote ebeno ubi komokomo atamo na:hawakalilamena, huiyatiya na niliya, na hopo haba lumagima: ba eda:na hoe komote na ipuwalo na:helona, ba:bema: na kuba ododi komoeno huiyaha: okodawama: eda:namo.

¹⁵ Mabu keka: nale naeno apa:mo kuba komokomo dododilinamo? A:iye! Naeno ododili komoeno mabu na hibi iya:tawaha:, iyo, naeno tepo ipuwalo na ubihinola eta kuba komo ododi, huiyatiya nale kebe komo kuba niboma: da:goenamona ba:bako komokomo gala dito ka-ododilinakomo.

¹⁶ Ba:bema: numa:la:, keba tetelo nale apa:mo eta kuba komo ba ododita, ba:bene naeno tepo ipuwalo ba:be komo ododi ubiha:ma:deda:mo, ba:be komote na:hawakalimita nale naeno tepo ipuwalo Godokono Tutumu Tabo hidoma: goemo. ¹⁷ Ba:be mabuma: kuba ododi komoeno helote naeno tepo ipuwoeno ukui komone hibilo kuluhukunaha:, ao, kuba ododi komote naeno katene ipuwalo ba emedena, ebeno helote natamo ba:bana uluhukuna. ¹⁸ Iyo, na iya:tawala, eta hido ododi komo kapiyate naeno katene ipuwalo hibilo kitanaha:, ba:bema: Godote naeno tepo ipuwamo hido ubi komo dihatiya:, ba:be komote ba itana nagodolo helote kitanaha: ba:be komo kododima:! ¹⁹ A:iye! Naeno tepo ipuwalo kebe hido ododi ubi komote

ditana nale a:kododa:lemo, ba:gala nagodolo kebe kuba ododiha: ubi komote ditana, nale ba:be kuba dito ododinakomo. ²⁰ Ba:bema: nale naeno tepo ipuwoeno ubiha: komo naeno kateneno ubilo dito dododinakomo, ba:be komote naeno komo ba:ma ka:na hawakalimina, ba:be ododi komoeno helote naeno tepo ipuwane kuluhukunaha:. Ao, eba ka:naha:, huiyatiya kuba ododi komote naeno kateneno ubilo ba emedena, ebena helote natamo ba:bana puluhukuna.

²¹ Ba:moe ba:be mabuma: na ba:ma ka:na iya:tawanamo, nale naeno tepo ipuwalo eta hido komo ododima: ubi dihatenakomo, huiyatiya kuba ododi komote naeno kateneno ubi komone atumu ba puluhukuna na ebetamo ba: dito papamiwatanakomo. ²² Ba: hibila, naeno tepo ipuwalo nale Godokono Tutumu Tabamo kopapamiwatama: hibilo na:kalakalanamo, ²³ huiyatiya naeno katene ipuwalo ditana, ba:be komote naeno tepo ipuwoeno hido ukui komago nalaholona. Iyo, ba:be helo komote na na:matuhunamena, nale kuba ododili komo ipuwane alahula:kapoma:.

²⁴ A:iye, ba:moe naeno menemene komo bada konomola:ka! Naeno katene ipuwalo ditana ba:be helo komote na hoe komamo hibinomolo magatanena, ba:bema: naeno ka:ka: pote na:ka:mula:namemene? ²⁵ Wadiyala a kalakala konomo Godotamo kadipatiya:, mabu ebe kapiya Ka:ka: Mula:dawama: ba eda:na aeno Kodawa Ya:su Kelisoko ipuwado aeno ka:ka: komula:lea:mema:ne!

Ba:bema: ba:moe komo ba: ko iya:tulame komola, nale naeno tepo ipuwoeno heloamo

Godokono Tutumu Tabamo ba papamiwatana, huiyatiya nale naeno kateneno ubi komoeno heloamo kuba ododili komoeno tutumamo dito papamiwatanakomo.

8

Kelisokono Gobogoboeno Heloamo Emede Komo

¹ Ba:be mabuma: puya:te Ya:su Kelisoko ipuwalo tuputupupima: deda:hana, eta dawate ibi kubapima: ka:lami modoboha:. ² Numa:la:, dopamo tetelo Godote Moseseko ipuwado atamo dikaa:mehuiya: ba:bi Tutumu Tabo komate aeno namutudawama: deda:nami, ale ba:bi kukala ba wakalami hoe huiya ba:bema: iya:tawahanakuima:, huiyatiya Ya:su Kelisoko ipuwalo ebena Gobogobote naeno namutudawama: dediya:, ba:ba tetelo ebete na pakala namutudawoeno helo ipuwane uluhukunatenete ka:ka: natamo ba:bo ikanamiya:. ³ Ba: hibila, Mosesekono Tutumu Tabo komate atamo helo kikka:miya:ha: ale ebena kukalamo kopapamila:hanama:, mabu aeno kateneno ubi komate hiya:hiya: kuba komo kododilima: a ipuwalo helohelonomoma: eda:hanama:. Huiyatiya kalakala konomola, Godote aeno modoboha: komo umiti a ba:ma ka:na owalubiya:, ebete ebena Gudu lumagino apa:mo poemiya: ba:moe hopamo, ba:bema: a tawakaluba:te aeno kateneno ubilo kebe kuba komokomo dododilinama:, ebete ba:bi komoeno hoe huiya a mabuma: a:pelawea:miya:. Iyo, ebete ba:moe hopolo atu kateneno ubi komokomo

ba piya:tawa, huiyatiya ba:bi komamo papamiwataheno kuba ododili komoeno helo ba: dito panakapumiya:. ⁴ Ba:bema: hibila, Godote ba:moe gabodo helo atamo ikaa:miya: ale tuputupulu ba emedena ebena hiliyonomo Tutumu Tabamo kopapamila:hanama:. Iyo, ba:moe ba:be mabula ale ba:ma tetelo aeno kateneno kuba ubi komamo papamila:haheno ebena Gobogoboen heloamo bemedenama:.

⁵ Ba: hibila, puya:te ibino kateneno kuba ubi komamo da:papamila:hana ibino kateneno ubi komate ba: ibino namutudawama: eda:na, huiyatiya puya:te Godokono Gobogoboen ubi komamo da:papamila:hana, ebete ibino namutudawama: ba eda:na ebena hido komokomo kododilima: iba:tamo hidohido ukui koamo miya:telamena. ⁶ Ba:gala kebe lumagiti ebena kateneno kuba ubi komo ebena namutudawama: da:midina, ebetamo hoe huiyate kopema:ne, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogobo ebena namutudawama: da:midina, ebete hibi ka:ka: ba:gala hete kuwatema:ne. ⁷ Ba:bema: pote ebena kateneno kuba ubi komamo da:papamiwatanako, ebete Godokoba: alaholodawama: eda:na, mabu ebe ubihinola Godokono Tutumu Tabamo papamiwata ba:gala ebegodolo helo kitanaha: ba:be komo kododima:.. ⁸ Ba: hibila, kebe lumagiti ebena kateneno ubi komamo da:papamiwatanako, ebete Godoko kalakaluimima: modoboha:!

⁹ Ba:be mabuma: Godokono Gobogobote la: ipuwalo hibilo demedena, la: la:eno kateneno ubi komamo a:kapapamila:hanamata, huiyatiya

ebete la: keba ka:na ka:kiyalametana la: ba:ba ka:na bemedenamata. Iyo, ba: hibila, Kelisokono Gobogobote kebe lumagigodolo emedenaheno, ba:be lumagi ba: Kelisokonoha!
¹⁰ Numa:la:, la: niliya mabu la: ba:gala komo hopo habanapi hiliyonomo kuba ododilipima: ba eda:hana la:eno apete ba:bema: hibirinomolo koha:lahama:na:. Huiyatiya kalakala konomola, Kelisote la: ipuwalo hibilo demedena, ebene Gobogobote la:tamo hibi ka:ka: kikalamema:na:ta mabu Godote la: ebene tuputupupima: ya:lo a:midiliya:ta. ¹¹ Iyo, kebe dawate Ya:su Kelisoko hoe ipuwane ka:ka:mo dadipatiya:, ebene Gobogobote la: ipuwalo hibilo demedena, ebete atumu la:eno ha:laha ape koka:kilamema:ne mabu ebene Ka:ka: Gobogobote la: ipuwalo hido oko bowatina. ¹²⁻¹³ Ba:bema: naeno ekaka:la:, wadiyala ale Godokono Gobogoboeno ubi komamo ba:papamila:hanakoma:, aeno kateneno ubi komamoha:, mabu numa:la:, la:le ba:ma tetelo ebene ubi komamo papamila:hate kateneno kuba ododili komo hibilo danakapulamenakoma la:le wiboha: ka:ka: ba:bo kolawema:nemata, huiyatiya la: la:eno kateneno ubi komamo da:papamila:hanakoma hoe huiyate la:tamo kopema:ne.

¹⁴ Ba: hibila, Godokono Gobogobote pui da:magatalena, ibi ba: Godokono gugudila, ¹⁵ ba:bema: Godote la:tamo dikalamiya:la ba:be Talona Gobogobo ipuwado la:le tole komo kalawenaha:. Iyo, huiyaha: okopa:te oko ba owatina ibino namutudawoeno mauba komamo keba ka:na ka:toletolehona la: eba

ka:na kewagelenaha:, mabu Gobogobote la: hibi gugudima: a:midiliya:ta, huiyaha: okopima:ha:. Ba:be mabuma: ale ebene heloamo aeno Nabiwi Godoko Abama: ka:milo toetoe tabo ebetamo olamagiminakoma:, ¹⁶ iyo, hibila, ale toetoe tabo olamagimi tetelo ebene Gobogobo ba:gala aeno gobogobo, iba:te ukui kapiyama: eda:hate a ebene hibi gugudima: ba:bo ka:minaka. ¹⁷ Ba:bema: la: ba:moe eta komo na:kuma:la:, ale Godokono gugudima: hibilo deda:hanama:, ba:be mabuma: galane aeno Nabiwigodone ebene hidohido komo konomamo konuwatema:nema:, Kelisote dopamo keba ka:na ka:nuwatiya: ba:ba ka:na. Iyo, ale ba:moe hopolo Kelisoko mabuma: temeteme komokomo eba:go duwatanakoma:, ba:be mabuma: ale galane tetelo eba:go ebene konomo alo ipuwalo konepola:nama:nema:.

Godokono Guguda:te Ebene Konomo Alo Ipuwalo Bemedenamena:

¹⁸ Huiyatiya ale ba:ma tetelo kebe temeteme ipuwalo demedenama: ba:be komo nale ko komoha:ma: goemo, mabu Godote galane tetelo kebe konomo alamo a da:la:minoemene nale ba:be hido komo konomamo emalagidolonamo. ¹⁹ Numa:la:, Godote ba:moe hopo tupuimi mabu tetelo dododiliya:, ba:bi hiya:hiya: ilina hiliyonomate kapimilo ubi konomamo miya:tena Godokono guguda:te ebegodone hido huiya hawakala ba uwate ba:bo kumima:. ²⁰⁻²¹ Ba: hibila, ba:bi ilinate ubihinola ba:moe hopolo temetema:go pola:na, huiyatiya ibi mabuma: Godote ebene ubi ya:lo ba:ma ka:na ihatiya:, iba:te Saitanakono hoe temeteme ipuwalo tete

ga:ga:nomolo pola:nate Godokono gugudino hido aloeno a:la:mina teta:mo ibino temeteme ipuwane konikulima:. Iyo, keba tetelo ebene guguda:te ebegodone hido huiya duwatemena:, ba:moe hopoeni ilina hiliyonomate ba:be atu tetenomolo ibino kokonomo menemene ipuwane ikuliti ibino hibi kalakala atumu iba:go kapimilo kakuwatema:na:.

²² Ba:bema: a iya:tawahanomola, ba:moe hopo tupuimi mabuni pete ba:ma teta:mo puluhuku, da:ka:ka:halena ba:bi ilina hiliyonomate koko temetema:go ihimina, kamenate gudu ko temetema:go keba ka:na kalahiminako ba:ba ka:na.

²³ Huiyatiya ba:moe hopoeni ilina hiliyonomo kapiyate kihiminaha:, ao, a puya:te Godokono Gobogobo da:lawiya:ma: a ba: atumu aeno tepo ipuwalo koko temetema:go ihiminama:, mabu a ubi konomamo nihatenama: ale aeno Nabiwigodone uliuli apeno wiboha: ka:ka: konuwatema:. Ba: hibila, ebete ebene Gobogobo atamo dopamo da:poemiya:, ba:be ododi komodo ebete galane teteno komo ba:ma ka:na hawakalimiya:, keba tetelo ale hibi gugudima: eda:ha komote da:hawakalamene, ba:be atu tetelo ale wiboha: ka:keno komo hidohido komo hibinomolo kuwatema:nema:. ²⁴⁻²⁵ Numa:la:, lumagiti keba hido komo lawema: uliholo da:latimina, ba:be komote ebetamo hibilo duluhukumini ebete ba:be komo lawema: uliholo gala a:kemedenamene mabu ebete ebene ubi komo ba: a:lawi. Huiyatiya a hibima: midipino komo eba ka:naha:. Ba: hibila, ale aeno hido ka:ka: Godogodone lawema: uliholo da:latiminamima:, ebete ba:be komodo aeno ka:ka: a:mula:lea:miya:, huiyatiya aeno uliholo

latimi komote kekelaa:menaha:. Iyo, ba:ba tetelo ale aeno hidonomo komo hibilo kalawiya:ha:, galane tetelo Godogodone konelawema:nema:, ba:bema: ale tete ga:ga:nomolo uliholo ba latim-ina ubiha:ma: a:keda:hama:.

²⁶ Ba:bema: numa:la:, ale ba:be hido ka:keno hiliyonomo komokomo uwateha:ma: deda:hanama:, Godokono Gobogobote ba:be komoma: atumu kemalagidolona, ba:bema: aeno hiya:hiya: modoboha: komokomo ipuwalo ebene owalubi komo ba: ba:ma ka:nala. A ubila ale aeno komoma: Godotamo toetoe tabo olamagimima:, huiyatiya a ha:kiya gabo hibi iya:tawaha:. Ba:be mabuma: Gobogobote aeno modoboha: komoma: ko tepo temeteme ihi komago ebe betoemehonako, huiyatiya hopo habanapa:te ibino hiya:hiya: tabamo da:ga:lana ebete ba:bako tabamo a:kolamaga:le, ebete ebene tabonomamo olamaginako. ²⁷ Ba:bema: kalakala konomola, mabu Godote a tawakalubino tepo ipuwoeno ukui iya:tawanomola, ba:gala ebete ebene Gobogoboeno ukui atumu iya:tawala, iyo, keba tetelo Gobogobote a ebene tawakalubi mabuma: da:toetoenako, ba:ba tetelo ebete Godokono ubi komago a hibilo a:wadiya:paa:tenako.

Godote Hibima: Midipi Ebene Gugudima: Keda:hanama: Keba Ka:na Ka:ka:lamiya:

²⁸ Ba:bema: a ba:moe komo iya:tawahala, puya:te Godoko malemalelo demalagidolona ba:gala ebete pui ka:ka:lamiya: ebene ubi komokomo kododilinama:, ba:bi tawakaluba:tamo kebe hiliyonomo temeteme komate dikulihona Godote ba:bi komokomo

ipuwalo oko ba owatina, ibi mabuma: ebete ba:bi temeteme ipuwane hidohido komo buluhukulatelenakomene. ²⁹ Ba:hibila, hopo tupuimiha: tetelo Godote pui ebenoma: keda:hanama: iba:tamo kukala da:miya:telamiya:, ebete ba:be komo ba emalagidolo ba:bi atu tawakalubi a:kuwatiya: iba:te ebenu Guduino holoholonomo kohawakaliminama:, iyo, ba:be gabodo ebenu badininipala ipuwalo Ya:suti dopodawama: ba eda:na ebenu komo hiliyonomo ekaka:te eba:go bemedehonamena: ³⁰ Ba:bema: Godote pui ebenu gugudima: keda:hanama: ibi duwatiya:, ebete ibi a:kaka:lamiya:. Ba:bene ebete pui da:ka:lamiya:, ebete ibi ebenu tuputupupima: a:kamidiliya:. Ba:bene ebete pui ebenu tuputupupima: da:midiliya:, ebete ibi ebenu konomo alo ipuwamo a:kamagaheliya: iba:te ebenu wiboha: a:la:mina alo ipuwalo kemedehonama:.

Godokono Malemale Komote Ya:su Kelisoko Ipuwalo Ditana

³¹ Ba:bema: a ba:moi hidohido komo ba emalagidole a bada tabo na:ka:ga:lama:? Wadiyala a tabo ba:ma ka:na koga:lama:nema:, Godote a hapulu hibilo ba:la:na, ba:bema: ago dalaholohona ba:ba:te wato kikipo a:kalawa:mena! ³² Numa:la:, Godote a mabuma: ebenu Gudunomo kokolomiya:ha:, huiyatiya ebete ebe aeno kuba ododili komoeno hoe huiya lawema: a hiliyonomatamo dito ikaa:miya:. Iyo, ebete ebenu Gudu atamo dikaa:miya:, malemale bada konomola:ka:! Ba:bema: ba:moe komo

ba: hibila, ebete komo hiliyonomo hidohido komo atu malemale komodo atamo dito bikaa:menakomene.

³³ Ba:bema: Godote pui ebene tawakalu-bima: keda:hanama: duwatiya:, pote na:ka:modobomene ibi kubapima: koka:lamima:? Eta puliyanomola mabu Godote ibi ebene tuputupupima: ya:lo a:ka:lamiya:, ³⁴ iyo, etate a kubapima: ka:mi modoboha: mabu Ya:su Kelisote a mabuma: hoiya:. Ba:bene Godote ebe hoe ipuwane ka:ka:mo dadipatiya:, ba:ba tetelo ebete Godokono tu hapuamo nemediya:, ba:bema: ba:ma tetelo kalakala bada konomola:ka:, ebete aeno modoboha: komokomo Godotamo a:wadiya:paa:latelenako! ³⁵ Ba:bema: Kelisokono konomo malemale ipuwane a tama:mo miya:tema: pote na:ka:modobomene? Eta puliyanomola! Ba: hibila, komopa:te Ya:suku mabuma: atamo temeteme dikaa:mena, ibino ododili komo ba:gala komo hiya:hiya: menemene komo ba:gala komo ukui bilibili komo, ba:bi komokomo hiliyonomate a ebene malemale komone uluhukua:tema: kamodobonaha:. Ba:gala atumu baa: kape komo ba:gala ilinaheno emede komo, olalati komo ba:gala hoe komo, ba:bi komokomo hiliyonomate modoboha: a Kelisokono malemale ipuwane uluhukua:tema:!

³⁶ Ba: hibila, Godokono Buka ipuwalo eta tabote aeno komo ba:ma ka:na hawakalimina,

“Godo, tete hiliyonomolo komopa:te ama:mabuma:
a anakapua:mema: ewagelena,
iyo, ibi ubila a dabi-hole sipi-goegoemo

kanakapua:mema:!”

³⁷ Huiyatiya aeno Kodawate a malemalelo konomamo emalagidoloena, ba:bema: ale ebe ipuwado ba:moi hiliyonomo kuba komo ipuwalo a wato kikipo kolawema:nema:! ³⁸ Iyo, ba:moe komo na iya:tawanomola, atamo hoe ikaa:me komo ba:gala ka:ka: ikaa:me komo, ba:bi hiya:hiya: komate aeno Kodawoeno malemale ipuwane a a:kuluhukua:tea:mene. Ba: hibila, Hunu Haboeno nopopi, ba:gala Saitanakono helohelo nopopi, ba:gala ebena komo kubakuba gobogobo, iyo, kebe hiya:hiya: komate ba:ma tetelo dikulihona ba:gala galane tetelo dikulihomena:, ³⁹ ba:gala alomo hunulu da:pola:na, ba:gala haka ipuwalo da:pola:na, ba:gala hopolo da:wapata:lamena, ba:moi gobogobo ba:gala ilina hiliyonomo ipuwalo eta kapiyate a Godokono malemale ipuwane uluhukua:te modoboha:, mabu ba:be malemale komo ebete aeno Kodawa Ya:su Kelisoko ipuwado atamo hibinomolo ya:lo ikaa:miya:.

9

Godote Yu Tawakalubi Kowalubilinama: Iba:tamo Kebe Komokomo Dikalamiya:

¹ Ba:bema: na Polote Kelisoko ipuwalo hibi tabo goelo ha:da tabo kagoitaha:, iyo, naeno tepo ipuwoeno mulu ukuiti Godokono Gobogoboeno heloamo naeno hibi komo ba:ma ka:na hawakalimita, ² naeno hawi tawakalubi mabuma: naeno tepo ipuwalo konomo temeteme komote wiboha: menemene komago na:tabona.

³ Ba:bene naeno ubi ba:ma ka:na itana, gabote modobolo ditanamene, diyala, naeno Yunapino hibima: midiha: mabuma: na kapiyate Godokono mauba ipuwamo da: nopegamo, ba:bema: Godote Kelisoko ipuwane na itamidanete Koe Habamo ba a:da:nane, ebete huiyatiya ibino ka:ka: ba:bo komula:lelamema:ne.

⁴ Ibi ba: Godote dopamo da:ka:lamiholiya: ba:bi Isalaela tawakalubila, ba:bema: ebete ibi malemalelo uwatete ebene gugudima: ba midili ebene konomo alo iba:tamo ba:bo hawakalimiya:, ba:gala ebete ibi kowalubilinama: ibino iniwala:tamo ebene hidohido nopo bimiya:tenakui, ba:bene ebene Tutumu Tabo komokomo atumu gala a:kikalamiya:. Ba:bema: iba:godolo Godoko hibi adikumi iya:tawa komote bitana, ba:gala ebete ebene Bukalo ibino ka:ka: komula:lema: kebe komokomo hibinomolo dolamaginakui, ba:bi hidohido tabo komate iba:godolo atumu ba:kapola:na. ⁵ Ba:bene A:ibalahamako ba:gala komo koko iniwa nabi, Yunapi ba: ba:bi dubuino eyoni gugudila, ba:gala kalakala konomola, Kelisote ibi ipuwane hopo lumagino apa:mo pehawakaluya:.

Ba: hibila, Kelisoko ba: Godotela! Iyo, ebene helo komote komopi hiliyonomoeno helo komokomo na:gogolena, ba:bema: wadiyala tawakaluba:te emedena emedena tetelo ebe na:milimiho-nakamena:! Ba:ba:la!

Godote Yunapi Kowalubilinama: Hibi Tabo Dolamagiya:, Ebete Ba:be Tabo Kadikamidaliya:ha:

6 La:le naeno iya:tulame komo hidamo na:lawa:la:, nale Godokono komoma: ba:ma ka:na kagoitaha:, ebe ha:da tabo olamagidawama: eda:na. Ao, ebete Yunapi emedena emedena tetelo kowalubilinama: hibinomolo dolamagiya:, ba:be tabo ebete kadikamidaliya:ha: huiyatiya ba:be taboeno hibi komote a hibima: midipa:godolo uluhukuya:. Numa:la:, ebenu umi ipuwalo puya:te Yunapino hawa:mo da:hawakalahalenaka ibi hiliyonomate ebenu hibi Isalaela tawakalubima: keda:hanaha:.

7 Iyo, katene hapulu A:ibalahamakono eyoni gugudima: deda:hana, ibi ipuwalo komopa:te Godokono hibi gugudima: keda:hanaha:. Ba:moe ba:be mabuma: Godote A:ibalahamatamo dopamo ba:ma ka:na goiya:, “Amia:no gugudi ipuwalo ama:le Aisa:keko kapiyagodone amia:no gugudi hogo hiliyonomo kulamema:na:ta.”

8 Ba:moe taboeno ipuwa ba: ba:ma ka:nala, puya:te kateneno ubi gabodo da:hawakalahalemena:, iba:te Godokono hibi gugudima: a:keda:hamena:. Ao, puya:te Godokono hibi owalubi tabodo da:hawakalahalemena:, ebenu umi ipuwalo ibi kapiyate ebenu hibi gugudima: keda:hama:na:.

9 Ba:be mabuma: Godote A:ibalahamako kowalubima: ebetamo hibinomolo ba:ma ka:na goiya:, “Na hibi tetenomolo gala da:kapemo, ba:ba tetelo Selate dubu gudu kalahimima:ne.”

10 Ba:bema: wadiyala la:le ba:moe eta komo atumu na:kemalagidolala:. A Yunapino eta iniwa nabiwi Aisa:kete Lebekagodolo dubu gugudi netewa bulamiya:, ba:bene iba:te ebe kapiya

ibino nabiwima: ka:minakuya: ¹¹⁻¹² Huiyatiya ba:bi nedewale guguda:te eta hido komo ba:gala eta kuba komo ododilihino, iyo, iba:te ibino menokoeno tepo ipuwane hawakalahaheno, ba:ba tetelo Godote ebena ubilo ibi ipuwalo kapiya gudunomo belawiya:, ebete ba:be gudu ipuwado ebena ubi komokomo kododilinama: Ba:bema: ebete ba:be komo kohawakalimima: Lebekatamo na:goiya:, “Ehomono dubuino helote konomoma: ba eda:na, naniwino hiya:hiya: gugudino kapiyuimipa:te ebetamo huiyaha: okopima: beda:hanamena:.” Ba:be komone a ba:moe komo iya:tawahala, Godote ebena ubi komo kapiyado ebena hibi gugudi uwatenako, ibino ododili komodoha: ¹³ Iyo, ba:be komo kohawakalimima: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana, “Na Ya:ikoboko malemalelo ba emalagidolona ebe ba:bo lawiya:mo, huiyatiya na ebena naniwi Isoko ubiha:ma: ediya:mo.”

¹⁴ Ba:be mabuma: ale Godoko tuputupu komo ododiha:dawama: ba:ka:ga:lama:? Ao, ba:mako ukui ba: daedae ukuila! ¹⁵ Godote ebena komo kohawakalimima: Mosesetamo tabo ba:ma ka:na goiya:,

“Na ba: Godotela,

ba:bema: keba tetelo na ha:kiya ubi dihatemo,
 ba:ba tetelo eta lumagitamo
 malemale kohawakalimima:nemo,

ba:gala keba tetelo naeno ubi ditanamene,
 na eta lumagi malemalelo ba:bo kowalu-
 bima:nemo.”

¹⁶ Ba:bema: kapiya ko komonomote bitana, ba:be komo ba: Godokono malemale komola. Iyo, lumagiti ha:kiya ebenu ubi komodo ba:gala ebenu heloamo oko owati komodo eta hido komo Godogodone a:kalawa:mene, Godokono malemale kapiyado kolawema:ne!

¹⁷ Numa:la:, Godokono Bukalo ebete Ko Gawadubu Pa:lokono wato kodakoda komoma: ebetamo ba:ma ka:na goiya:, “Nale ha:kiya ama: ko gawadubu habamo ihatiya:mata, nale ama:godone naeno ubi komokomo kododilima:. Iyo, nale ama: ipuwado naeno helo hopo habanapa:tamo ba hawakalimi, ibi hiliyonomate naeno awagaha mahilo ba:bo kiya:tawahama:na:.” ¹⁸ Ba:bema: ba:moe komo ba: hibinomola, Godote ebenu ubilo kapiya lumagitamo malemale ba hawakalimi, eta lumagino wato dito kodakoduimiya: ebenu mauba komote ebetamo kuluhukuma:.

Godokono Mauba Komo Ba:gala Ebenu Malemale Komo

¹⁹ Ba:bema: diyala, la: ipuwalo etate natamo tabo ba:ma ka:na da: goemene, “Godote ha:kiya wato kodakoda ukui eta lumagitamo dikamemene, ebete ba:be lumagino kuba ododi mabuma: huiya keba ka:na na:kikamemene? Ebete ba:ba ka:na dododimini, ba:be komo tuputupu ododi komoha:, mabu ebe ha:kiya ebenu ubilo wato kodakoda ukui ba:be lumagitamo ikame! A:iye, hopo lumagigodolo helo kitanaha: Godokono ubi komo duhimima:!”

²⁰ Na huiyatiya ba:bako tabo goedawatamo na:goemo, “Naeno mabulubi, ama: pote ama:

ha:kiya ama: koma: midilo Godokono ubi komago dolowabeletihuita? Numa:, muludawate ebene ubilo eta kalili gebetamo dododimini, ba:ba tetelo kaliliti ebetamo ba:mako daedae ukui tabo a:kagaa:mene, 'Na ubihinola ba:moe holoholamo luta. Mabu keka: ama:le na ba:ma ka:na dododina:?' ²¹ A:iye! Kalili ododilidawa ba: mulu iya:tawadawala. Ba:bema: ebete ebene ubilo kapiya gebetone eta kalili hido baeno oko kowatima: ododiti, ba:gala eta kalili neneno oko kowatima: da:ka-ododimini, ba:be komo ba: ebene komola. Eta dawate modoboha: ebe kuba okodawama: goe."

²² Ba:moe go tabote Godokono komo behawakalimita. Ebete ebene ubilo hopo habanapi hiliyonomo dito ododiliya:, ibi ipuwalo komopa:te hibima: midiha:pima: ba eda:hana ebete iba:godolo ebene helo komo ba:gala mauba komo kohawakalilamema:. Numa:la:, ba:bako tawakaluba:te ya:lo a:hiduya: Godote ibino kuba ododili mabuma: ibi kokubahilamema:, huiyatiya tete ga:ga:nomolo ebete ibi kahawaminadigalenaha: mabu ebene konomo mauba hawakalimi komote ibi ipuwado kekelamenaha:. ²³ Ba:gala Godote a hibima: midipi aka-ododiya: ebete a ipuwado ebene konomo alo kohawakalimima:, iyo, ebete ya:lo tetelo ebene malemalelo a a:hiduia:miya: ale ebene konomo aloeno hidohido dogodogo komo ebegodone konuwatema:. ²⁴ Ba:bema: hibila, Godote Yunapi ba:gala Yuha:pi hiliyonomo ipuwalo puya:te ebene gugudima: keda:hanama: da:ka:lamiholiya:, a ba: ba:bi tawakalubila.

25 Numa:la;, Godote Yuha:pino komo
kohawakalimima: ebena Bukalo ebena okodawa
Hoseyagodone tabo ba:ma ka:na goiya;

“Kebe tawakaluba:te naeno tawakalubima:
keda:hanamiha;
nale ibi naeno hibi tawakalubima:
koka:lamima:nemo,
ba:gala nale dopamo kebe gudu malemalelo
kemalagidolonamiha;
nale huiyatiya ebe naeno hidonomo guduma:
kogoema:nemo.

26 Ba:bema: na Godote dopamo
kebe hoponapi da:kiyalamiya:mo,
‘La: ba: naeno tawakalubiha;’
ba:ma tetelo ibino hoponomolo
komopa:te iba:tamo koga:lama:na;
‘Emedena emedena tetelo da:ka:ka:namene,
la:le ba:be Kodawa Godokono gugudima:
eda:hanamata.’ ”

27 Ba:bene Godote ebena Bukalo ba:moe
helonomo tabo Aisayagodone ba:ma ka:na goena,

“Isalaela tawakalubino ka:lamihole kuititi
ba: kehaha: kolomoeno kulili keba
ka:nala:ka;
iba:te hiliyonomoma: ba:ba ka:na ba eda:hana,
huiyatiya ibi ipuwane nale
kapiyakapiyanomo uwatete
ibino ka:ka: komula:lalamema:nemo.

28 Mabu tete gahugahulu ba: na:pe,
na Kodawate hopo habanapino komokomo
ba anagilamelelame,
ibi hiliyonomatamo modobonomo huiya

ba:bo kikalamema:nemo.”

²⁹ Iyo, ba:moe tabo hawakalimihino, Aisayate dopamo Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na kagoiya;

“Helonomo Kodawate ebeno malemale
nanekele atamo hawakalimiha:tale,
aeno kuba ododili mabuma:
ebete a upulenomo bupulia:na;
iyo, ebete Sodomu haba ba:gala Gomola habanapi
keba ka:na kanakapulamiya,
ebete a ba:ba ka:na ba:kubahia:mena.”

*Yunapa:te Tuputupupima: Eda:ha Gabodo Nato
Dukamidahaliya:*

³⁰ Ba:bema: ba:moe iya:tulame komoeno konomo ipuwa ba: ba:ma ka:nala. Keba tetelo Yuha:pa:te Godokono tuputupupima: eda:ha gabo ohowadihino, ba:ba tetelo huiyatiya Godote ibi uwatete ibino hibima: midi komodo ibi tuputupupima: ba:bo midiliya:.

³¹ Huiyatiya Godote dopamo da:ka:lamiholiya: ba:bi Yunapa:te Mosesekono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo eta helo ikalame tutumu konomamo nipo ohowadiya:, iba:te ba:be tutumu tabamo papamila:ha komodo tuputupupima: keda:hanama:.

³² Mabu keka: iba:te kumiya:ha? Mabu iba:te hibima: midi gabodo kohowadiya:ha:, iba:te huiyatiya kebe komo ibino heloamo dododilinakui ba:bi komo ko komonomoma: ba ga:la, iba:te tuputupupima: eda:hama: Godokono nakolalo nato dito nukamidahaliya:.

³³ Ba:be mabuma: Godote

ebeno Bukalo Kelisokono komoma: tabo ba:ma
ka:na goena,

“Numa:la:, nale Isalaela tawakalubino Sayono
hopamo*
nato ukamidahaleno nakola bihatiya:mo,
iyo, ba:be nakola ba: nale iba:tamo
da:poemiya:mo
ba:be Hido Okodawala.
Ba:bema: komo iba:te ba:be nakolalo nato ukami-
dahalete
ba:bo konegudima:na;
huiyatiya puya:te naeno Okodawa hibima:
da:midimina;
iba:te hilopo gala a:kiya:tawahanakamena:.”

10

*Yunapa:te Godokono Ka:ka: Mula: Gabo Keba
Ka:na Dotuya:*

¹ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, naeno
Yu tawakaluba:te ka:ka: mula: komo
kolawema: nale ba:be komo tepo ipuwalo
konomamo ba emalagidolo Godoko ba:bema:
toemehonakomo. ² Na ibino komoma: hibi
tabonomo la:tamo ba:ma ka:na olamagimo,
iba:te ibino hiliyonomo komokomo Godotamo ba
ododilina ba:bo emalagidolonaka ebete iba:tamo
kokalakalama:ne, huiyatiya ibi iya:tawahaha:
iba:te ebeno hibi gabo ya:lo dotuya:. ³ Iyo, Godote
tawakalubi ebeno tuputupupima: kebe gabodo
ka:midilina, Yunapa:te ba:be gabodo tolamema:

---

* **9:33:** Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: niya:tawa, Isalaela
tawakalubino hopoenno eta mahilo ba: Sayonola.

ubiha:ma: ba eda:ha, ba:bema: iba:te Godokono ubi komamo papamila:haheno ibi ha:kiya ibino eta ukui gabo hibi gaboma: ba:bo ga:luya:, ⁴ba:be gabo ba: Godote ibino iniwala:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabamo papamila:ha gabola. La: huiyatiya numa:la:, Kelisokono oko ipuwalo ebete ba:be pakala gabo a:duhimiya:, ba:bema: ba:ma tetelo ebena uli gabo kapiyanomote bitana, iyo, puya:te ebe hibima: da:midina Godote ibi hiliyonomo ebena tuputupupima: midiliti, iba:te ka:ka: mula: komo ba:bo kolawema:na:.

Ya:suku Ka:mi Ipuwalo Lumagiti Ka:ka: Mula: Komo Kolawema:ne

⁵ Ba:bema: Godote eta lumagi ebena Tutumu Tabamo papamiwata komodo tuputupudawama: da:ka:mimini, Mosesete ba:be komo Godokono Bukalo ba:ma ka:na hawakalimiya:, “Pote Godokono hiliyonomo Tutumu Tabamo da:papamiwatanako eta kapiya adikanaleheno, Godote ebe tuputupudawama: ka:miti hibi ka:ka: ebetamo ba:bo kikamema:ne.” Huiyatiya numa:la:, a hopo habanapi niliya mabu a ipuwalo ba:bako lumagiti kalutaha:.

⁶ Huiyatiya Godote kebe lumagi ebena hibima: midi komodo tuputupudawama: da:ka:mimini, ebete ba:bako dawoeno komoma: ebena Bukamo komo tabo komokomo a:kamiya:tiya:. Iyo, ebena Bukalo dopo tabote ba:ma ka:na goena, “Hopo lumagi, ama: ba:mako tabo tepo ipuwalo akagaa:la:, ‘Naeno hibi ka:ka: konelawema:, Hunu Habamo pote na:ka:nodolomene?’ ” A:iye! Ba:moe tabo ba: daedae ukui tabola,

mabu hibima: mididawate iya:tawala Kelisote Hunu Habane hopo habamo ya:lo a:pihitiguya!

⁷ Ba:gala atu Buka tabote gala ba:ma ka:na kagoena, “Hopu lumagi, ama: atumu eta daedae tabo ma kumu akagaa:la;, ‘Naeno hibi ka:ka: konelawema;, ha:laha tawakalubino hopamo pote na:ka:nihitigamene?’ ” Hibima: mididawa, ama: numa;, Kelisote ba:bamo ya:lo nihitigate hoe ipuwane atamo gala ba:bo kamahiguya!

⁸ Ba:bema: Godokono Bukalo eta tabote hibima: mididawoeno komoma: ba:ma ka:na itana, “Naeno ka:ka: tabote ya:lo puluhukuti ama: tamenomolo bitana, iyo, amia:no tepo ipuwalo ba itana ba:bo olamaginakata.” Ba: hibila, tawakaluba:te Ya:suku hibima: komidima: ale iba:tamo dolamagiminakoma;, ba:moe ba:be Hido Tabola.

⁹ Ba:bema: Godote Ya:suku hoe ipuwane dadipatiya;, kebe lumagiti ba:be komo ebena tepo ipuwalo hibima: ba midina, Ya:suti Kodawama: deda:na ba:be komo ebena tabamo da:hawakalimimini, Godote ba:be lumagino ka:ka: komula:mema:ne. ¹⁰ Ba: hibila, ale hibima: da:midinama;, Godote a tuputupupima: ba:bema: ka:mina, ba:gala ale aeno hibima: midi komo tabamo da:hawakaliminakoma;, Godote ba:be gabodo aeno ka:ka: ba:bo mula:lea:menako.

¹¹ Ba:bema: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana, “Puya:te ebe hibima: da:midimina;, ibi hiliyonomate hilopo gala a:kiya:tawahanakamena:.” ¹² Numa:la;, Godote ba:moe tabamo tawakalubi hiliyonomoeno komoma: goena, mabu ebena ododi ipuwalo ebete Yunapi ba:gala Yuha:pi atu gabodo uwatete

kapiya tawakalubima: ba:bo midiliya: Iyo, Kodawa Ya:suku ba: ibi hiliyonomoeno kapiya Kodawala, ba:bema: ibi hiliyonomo ipuwalo puya:te ebena mahilo da:ka:mimina:, ebete ibi hiliyonomatamo hidohido dogodogo komo konomamo kikalamema:ne. ¹³ Ba: hibila, Godote ebena Bukalo eta tabo gala ba:ma ka:na kagoena, “Puya:te Kodawoeno owalubi komo lawema: ebena mahilo da:ka:mimina:, Godote ibi hiliyonomoeno ka:ka: hibinomolo komula:lalamema:ne.”

Yunapa:te Godokono Hido Tabo Uliti Ubiha:ma: Deda:huya:

¹⁴ Ba:bema: wadiyala la: ba:moe komo nemalagidolala:. Tawakaluba:te Kodawa Ya:suku hibima: midihino, iba:te ebe keba ka:na na:ka:ka:mimina: ebete ibino ka:ka: komula:lalamema:? Ba:gala iba:te ebena komo ulihoheno ebe hibima: keba ka:na na:ka:midimina:? Ba:gala komopa:te ebena Hido Tabo iba:tamo olamagimihino, iba:te keba ka:na na:kulihomena:? ¹⁵ Ba:gala Godote okopi ebena heloago oelameheno iba:te Hido Tabo keba ka:na na:ka:nolamagimimina:? Numa:la:, ba:be komo hawakalimima: ebena Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana, “Olalati ipuwalo demedehona, puya:te ba:bako tawakalubi kowalubilima: Hido Tabo dadahemena:, ba:bi okopino pelame komo bada hidonomola:ka:!”

¹⁶ Huiyatiya Ya:sukunu Hido Tabote Yunapa:tamo duluhukuya:, komo ibi hiliyonomate ubiha:ma: eda:huya:. Ba:bema: eta tetelo Godokono ukui hawakalimidawa

Aisayate ebe na:goemiya, “O Kodawa, a amia:no okopa:te tabo dolamagiminakoma:tawakaluba:te huiyatiya a:kulihala:, ibi ipuwalo kapiyakapiyanomate hibima: midinaka!”

¹⁷ Ba:moe komo ba: hibila, tawakalubino hibima: midi komote Kelisokono Hido Tabo uliho komodo uluhukunako, ba:gala Kelisokono tabo hawakalimi komodo iba:te ba:bo ulihonaka.

¹⁸ Ba:bema: hibila, Yunapa:te Kelisokono tabo ibino galonomamo ba: ba:ba ka:na ulihuya: huiyatiya kalawiya:ha:, iyo, Godokono Bukalo eta tabote ibino uliho komo ba:ma ka:na hawakalimina,

“Godote tupuimi mabu tetelo dododiliya,
     ba:bi ilinate ebena komoma: tabo ba olamag-
     imina,
     ba:be tabote ba:moe hopo konomamo ba: dito
     tuya:.”

Ba:bema: muhulu hoponomolo demedehona,
     ba:bi tawakaluba:te ebena tabo komokomo
     hidamo ya:lo ulihuya:.”

¹⁹ Ba:bema: na Polote naeno leta tabo ulihopi la: begoelamemata, la: ba:ma ka:na kemalagidolutama, Isalaela hopolo demedehona Godokono tabote ba:bi Yunapa:tamo da: kuluhukuya:ha:? Ao, iba:te hibinomolo ulihote huiyatiya kalawiya:ha:, mabu ibino hibima: midihaha: komo uluhukuhino, dopamo Mosesete ba:be komo Godokono Bukalo ba:ma ka:na hawakalimiya:,

“Godote na:goe,

‘La: Yunapa:te pui tawakalubiha:ma:
 da:ga:lanama,
 nale la:eno haba ba:bi Yuha:pa:tamo
 dikalamemo,
 la: ba:bema: komaubahama:nemata.
 Iyo, dopamo daedae ukui ipuwalo demede-
 honama;
 nale la:eno iya:tawa komokomo iba:tamo
 dikalamemo,
 ba:be mabuma: la: tepo ipuwalo
 iba:tamo koenomoma: keda:hama:nemata.’ ”

20 Ba:gala eta tetelo Aisayate toleheno
 Godokono Bukalo Yuha:pino komo gala
 na:kahawakalimiya;

“Godote na:goe,
 ‘Na ohowadiniha:pa:te na unamiya;
 iyo, nale pema: puya:te na katoenamehoniya:ha;
 huiyatiya na iba:tamo malemalelo
 a:puluhukuya:mo.’ ”

21 Ebete huiyatiya Isalaela tawakalubino ko-
 moma: ba:ma ka:na kagoiya;

“Nale ibino ka:ka: komula:lendamema;
 tete ga:ga:nomolo naeno kokoto
 iba:tamo hogaminalete da:la:namimo,
 huiyatiya iba:te naeno tabamo papamila:haheno
 wato kodakodahibinomoma: eda:hanama:.”

11

*Yunapa:te Godoko Ubiha:ma: Ba Eda:hana
Ebate Huiyatiya Ibi Ubiha:ma: Keda:naha:*

¹ Ba:bema: nale la: begoelamemata, la:eno ukui ba:ma ka:na kitana, Godote ebena Yu tawakalubino komoma: ukui hiya:ma: miditi iba:tamo ubiha:ma: ba:bo kediya:? Ao, eba ka:naha: Ba: hibila, komo ibi hiliyonomate Kelisoko hibima: kamidinaha:, huiyatiya numa:la:, ba:moe atu tetelo komo kapiyakapiyate ebe hibilo lawiya:. Ba:ma ka:na na atumu Yu lumagima: ba keda:na huiyatiya hibima: na:midinamo, iyo, A:ibalahamako ba: naeno iniwa nabiwila, ba:gala na Isalaela tawakalubino Beniyaminakono gu ipuwane hawakaluya:mo. ² Ba:bema: hibila, Godote ba:moe hopo tupuimiha: tetelo puya:te ebena gugudima: keda:hanama: ebena kukala iba:tamo da:miya:telamiya:, ba:ma tetelo ebete ba:bi Isalaela tawakalubi ubiha:ma: keda:naha:. La: iya:tawahala, Godokono Bukalo eta tabote keba ka:na kitana, iyo, Godote Isalaelanapa:tamo kuba huiya ikalamema: Elayate ebe ba toemeho tabo ba:ma ka:na goiya:, ³ “O Kodawa, Isalaela tawakalubino kuba ododili komo ba: kokonomola. Iba:te ama: owatidoloeno nakolamo ododili patapata kubahilamete amia:no ukui hawakalimipi hiliyonomo ba:bo anakapulamiya:, ba:bema: ibi ipuwalo na kapiyate ba ka:ka:na iba:te atumu na anakapunamema: kewagelena!”

⁴ Ba:bene Godote Elayakono tabo ba huiya na:goiya:, “Naeno Isalaela tawakalubi ipuwalo

ama: kapiyate hibima: midi ipuwalo kemedena: Ba: hibila, komo miliya:ni tawakalubi hiliyonomate na ya:lo miya:panete ha:da amiho ida:da:li Ba:iliko ibino godoma: ka:minaka, huiyatiya Ba:iliko adikumiha:pi komo sa:ba:ni taosene tawakaluba:te ba:pola:na, iba:te na adikunamenaka. Numa:, ba:bi hibima: midipino kuititi hiliyoha:, huiyatiya nale ibi hidamo anukulamenamo.”

⁵ Ba:bema: Elayako tetelo dopamo duluhukuya:, ba:ma tetelo ba:be atu komote kuluhukuya:, komo Yunapi hiliyonomate Godoko ubiha:ma: ba eda:hana, huiyatiya ibi ipuwalo ebete ebena malemale komodo kapiyakapiyanomo buwatiya:. ⁶ Ba: hibila, Godote ibi ibino hidohido ododili komodo kuwatiya:ha:, ao, ebete ibi ebena malemale komodo ba: dito uwatiya:. Numa:la:, ba:moe hopolo oko namutuluba:te hido huiya hidohido okopa:tamo ba ikalamena huiyatiya kuba huiya kubapa:tamo ikalamenaka, huiyatiya Godokono komo eba ka:naha:, ebete ebena hido komo a kuba ododilipi hiliyonomatamo dito ba ikaa:mena ebena hibi malemale komo ba:ma ka:na hawakaliminako.

⁷ Ba:bema: ba:moe komoeno ipuwa keba ka:nala:ka? Ba: hibila, Isalaela tawakaluba:te ibi ha:kiya ibino heloamo Godogodone hido komo lawema: ba ewagelena huiyatiya iba:te gabo nipo ohowadiya:. Ba:bene ibi ipuwalo Godote pui ebena gugudima:keda:hanama: dopamo da:ka:lamiholiya:, ba:bi kapiyakapiyanomate hibi komo ba lawe, huiyatiya Godote komo Yunapi hiliyonomoeno

galo ba: dito muhilamelelamiya: iba:te ebena
tabo ulihokapoma. ⁸ Iyo, ebena Bukalo eta
tabote ibino komo ba:ma ka:na hawakalimina,

“Godote iba:tamo u laha komo bikalamiya;
ba:bema: ya:lo tetene tupuimiti ba:ma
teta:mo puluhuku,
iba:te ibino baida:mo Godokono hibi komo kumi-
nakuiha,
ba:gala iba:te ibino galamo ebena tabo kuli-
honakuiha.”

⁹ Ba:gala eta tetelo Da:ibiditi Godokono Bukalo
Yunapino komoma: tabo ba:ma ka:na kagoiya;

“Iba:te ukui bilibilihino poko baa: ba nahuta,
wadiyala Godote ibino kuba huiya
iba:tamo nikalama:mene,
iyo, iba:te ebena gubi ipuwamo ba nigudi,
kubanomamo ba:bo na:nela:wa:hamena:
¹⁰ Ba:bene ibino baiditi na:duhulama:mena;
iba:te ebena hido komo umikapoma;
ba:gala menemene komo ipuwalo ba emedehona,
wadiyala iba:te koko temetema:go
na:wapata:lamenamena.”

*Godokono Ka:ka: Mula: Komote Yuha:pa:tamo
Da:piya:*

¹¹ Ba:bema: nale la: eta komoma:
kagoelamemata. La:eno ukui ba:ma ka:na
kitana, Yunapa:te hibima: midi ipuwalo nato
da:nukamidahaliya; Godote ba:be mabuma: ibi
gunima:mo dito kihilatiliya:ha: iba:te emedena
emedena tetelo ebegodone muhulunomolo

kopola:nama:? Ao, eba ka:naha! Numa:la:, Yunapino hibo gabo ududi komodo Godokono ka:ka: mula: komote Yuha:pa:tamo piya:. Ba:bema: Yunapa:te ba:bi muhulupino hibi kalakala komo dumimina:, diyala, iba:te ba:be komoma: maubatepahalete Godotamo da: ohobila:mena:, ba:bene ibino kalakala atumu ebegodone kakalawema:na. ¹² Ba:hibila, keba tetelo Isalaela tawakaluba:te hibi gabo da:miya:puya:, komo hiya:hiya: hopo tawakaluba:te gabo ba:bo umiya: Godogodone hidohido komo kuwatema:. Iyo, Yunapino hibima: midiha: komone iba:te kebe komokomo katulateliya:, Yuha:pa:te ba:bi atu komokomo ba: dito uwatiya:, ba:bema: ibino kalakala komote ba:ma tetelo konomoma: eda:na. Huiyatiya Yunapa:te ibino ka:ka: mula: komo atumu da:kalawemena:, aeno kalakala bada konomola:ka: mabu a hibima: midipino gala hapuino kalakalate ba:ma teteno kalakala konegogoloma:ne!

¹³ Ba:bema: na Polote ba:moe eta tabo la: Yuha:pa:tamo goemo, ba: hibila, Godokono oelamepi ipuwalo ebete na la: mabuma: a:laweniya:. Ba:be oko owati komoma: nagodolo ko kalakalanomote itana, ¹⁴ mabu naeno Yu tawakalubinomate la: Yuha:pino ka:ka: muleno hibi kalakala dumilamemena:, diyala, iba:te ba:be komoma: maubatepahalete Godotamo da: ohobila:mena:, ba:bene ibino kalakala komo ebegodone atumu kakalawema:na:. Ba:bema: kalakala konomola, nale oko Yuha:pa:tamo ba owatina, ba:be atu oko ipuwalo gabote da: itanamene Yunapino ka:ka: mula: komote

iba:tamo naeno oko ipuwado kopema:
¹⁵ Numa:la:, Godote Yunapi tama:mo ba
 miya:ta:tepa, huiyatiya ba:moe hopo haboeno
 Yuha:pino hido tetete ba:bo uluhukuya:
 iba:te Godokoba: hidohido mabulubima:
 gala kakeda:hama:. Ba:bema: galane tetelo
 Godote ebena Yunapi gala da:kuwatemene,
 kalakala bada konomola:ka:, mabu puya:te
 ba:ma tetelo da:ha:lahana ba:ba:te ka:ka:mo
 komahila:hama:na:!

¹⁶ Numa:la:, keba tetelo lumagiti palawa baa:
 hapu talonama: miditi Godotamo dikamemene,
 ba:ba tetelo ba:be baa: mumuhiyanomote
 Godokonoma: keda:ma:ne. Ba:gala eta lumagiti
 hido gao keha talonama: miditi Godotamo
 dikamemene, ba:be kehoeno ape konomote
 ebena gedawa ba:gala hahago Godokono talona
 ilinama: keda:ma:ne. ¹⁷ Ba:bema: la: ba:moe
 eta go tabo nemalagidolala:. Eta dawate hido
 olibi gao keha ebena genama tama:mo dito
 amiya:. Ba:bene ebete ba:be kehoeno komo
 gedawa iya:hiliti, tumulu da:la:nuya: ba:be
 eta olibi gao kehatamo tote gedawa kapiya
 nitamidate, gala kapete tumu kehoeno gedawa
 dopo kehoeno apa:mo dito pemowatimiya:, iba:te
 atu ka:ka:go ba pola:na hidohido gaote kapimilo
 konolohonakoma:. Ba:bema: la: Yuha:pa:te
 Godoko hibima: da:midinama, la:eno komo ba:
 ba:ba ka:nala. Godote la: malemalelo uwatete
 Yunapino ka:ka: mabamo a:pemowatilamiya:ta,
 la:le iba:go kapimilo ebena hidohido komokomo
 kalakalago kuwatenakoma:. ¹⁸ La: huiyatiya
 hidamo! Godote la:tamo haba ikalamema: goelo
 komo Yunapino gedawa dito diya:hiliya:, la:

ha:kiya ibino olalati komoma: akawagahala:
 A:iye! La: ba: gedawanomolata, la: kehoeno hibi
 ka:ka: mabuha:! Kehoeno hahate la: gedawatamo
 ka:ka: bikalamenata, huiyatiya la:le hahatamo
 eta hido komo kikalamenaha:

¹⁹ Ba:bema: diyala, la: ipuwalo etate naeno tabo
 ba huiya ba:ma ka:na da: goemene, “Kalakala
 konomola, haba natamo ikaname mabuma:
 Godote komo Yunapino gedawa dito iya:hiliya.”

²⁰ Ba:bema: nale ba:be lumagitamo
 kohuiyama:nemo, “Amia:no tabo ba: hibila,
 huiyatiya hidamo! Ama: Godoko tolemelo ama:
 ha:kiya akawagahala:, mabu puya:te dopamo
 hibima: midiha:ma: deda:hanama: ebete ibi dito
 iya:hiliya:, ba:bene ama: amia:no hibima: midi
 komo kapiyado ibino habalo la:nata. ²¹ Ba: hibila,
 dopamo Godote komo gedawa ibino hibima:
 midiha: mabuma: kokololamiya:ha:, ba:bema:
 ama: hibima: midiha:ma: deda:mena:, ebete ama:
 atumu ba: dito kakitamidama:na:ta!”

²² Ba:bema: la: Yuha:pi hibima: midipa:la:,
 wadiyala la: Godokono konomo malemale
 ba:gala ebeno helo konomo ba:moi netewa
 komokomo nemalagidolenala. Puya:te
 kuba ododili ipuwamo da:negudiya: ebete
 iba:tamo koamo ba helona, huiyatiya la:tamo
 ebeno malemale behawakalimina, iyo,
 keba tetelo la:le ebeno malemale ipuwane
 gudihino ba:be malemalete la: mabuma:
 a:kawibonamene. Huiyatiya la:le kubapino
 komo ba ta:mata atumu da:kanegudima,
 hidamo! Ba:ba tetelo Godote la: atumu ba:
 dito kakiya:hilima:na:ta! ²³ Ba:gala keba

tetelo Yunapa:te kuba ipuwane ikuliti Kelisoko hibima: da:midimina:, ba:ba tetelo Godote ba:be gedawa gala kuwatete ebena olibi gao kehoeno ka:ka: mabamo kakemowatilamema:ne, mabu ebegodolo helo bitana ba:be malemale komo kododima:.²⁴ Ba:bema: numa:la:, Godote la: Yuha:pino gedawa ebena olibi gao kehamo emowatilamema: kodakodadopola, mabu la: ba: tumu gao kehoeno gedawala. Huiyatiya ebete ebena Yunapino gedawa gala da:kemowatilamemene, ba:be komo ebete ododima: kodakodaha: mabu ba:bi gedawa ba: atu kehane ya:lo diya:hiliya: ba:bi gedawala, iyo, ba:be kehoeno mabu ba: ibino ka:ka: mabunomola.

Galane Tetelo Isalaela Tawakalubi Hiliyonomate Ibino Ka:ka: Mula: Komo Kolawema:na:

²⁵ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, Godote galane tetelo kododima: dopamo dugumuiya:, nale ba:be komo la:tamo kohawakalimima:nemo, la:le la:eno ka:ka: mula: komo lawe mabuma: awagahakapoma:. Ba:be komo ba: ba:ma ka:nala, Isalaela tawakalubino wato kodakoda komote emedena tetelo a:kitanamene, ao, Yuha:pi ipuwalo puya:te hibima: da:midimina: ibi hiliyonomate Godotamo dopamo pelamete, ba:bene Yunapa:te atumu galane kakapelamema:na:.²⁶⁻²⁷ Ba:bema: hibila, ba:ba tetelo Isalaela tawakalubi hiliyonomate ibino ka:ka: mula: komo kolawema:na:, mabu Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na goena,

“Na Godote ibino kuba ododili komo gobogobamo da:watalamemo,

ba:ba tetelo nale naeno uli nopo tamotete
 iba:tamo ba:ma ka:na kohawakalim-
 ima:nemo,
 Ya:ikobokono eyoni gugudino Ka:ka:
 Mula:lamedawate
 Isalaela hopolo* da:mahigamene,
 ebete ibino Godoko holoholoha: komokomo
 iba:godone uwatelamete
 tama:mo dito komiya:telamema:ne.”

28 Ba:bema: Godote ebene ubi ba:ma
 ka:na ihatiya:, Yunapa:te ebene Hido Tabo
 lawema: ubiha:ma: eda:hate, ebete iba:go
 alaholodawama: ba eda:na ibino ubiha:
 komodo ka:ka: mula: gigiho la: Yuha:pa:tamo
 ka:hiya:midalamema:. Huiyatiya numa:la:, ebete
 ibi hibilo kibulakeliya:ha:, ao, ebete ibino iniwa
 nabi malemalelo ya:lo duwatiya:, ba:bema: ba:be
 komo adodoheno ebete ba:bi hibima: midipi
 mabuma: ibino eyoni gugudi emedena tetelo
 malemalelo atumu ba:kemalagidolenamene.

29 Ba: hibila, Godote dopamo kebe hidohido
 komo tawakaluba:tamo dikalamiya:, ebete ukui
 hiya:ma: miditi gala a:kuwata:mene, ba:gala
 ebete dopamo pui malemalelo duwatiya:,
 ebete galane tetelo ibi ubiha:ma: eda:te dito
 a:kamiya:pala:mene.

30 Ba:bema: numa:la:, dopamo tetelo
 Godote ebene malemale Yunapa:tamo ba
 hawakalimina, ba:ba tetelo la: Yuha:pa:te
 ebetamo kapapamila:hanamiha:, huiyatiya

---

* 11:26-27: Buka ka:lamiholewawa, wadiyala ama: niya:tawa,
 Isalaela tawakalubino hopeno eta mahilo ba: Sayonola.

ba:ma tetelo la: Yuha:pa:te ibino papamila:haha:
 komodo malemale Godogodone na:lawenamata.
 31 Ba:gala Godokono malemale la:tamo
 hawakalimi mabuma: Yunapa:te tete
 nanekelelo ibino papamila:haha: komo
 ipuwalo emeda:tepate, ba:bene galane
 tetelo ibi atumu ebegodone malemale gala
 kakalawema:na: 32 Iyo, ba: hibila, Godote
 hopo habanapi hiliyonomatamo tete ikalamiya:
 iba:te kuba ododili komoeno matuhumiho
 ipuwalo kameda:tepama:, mabu ebe ubila ibi
 hiliyonomate ba:be temetema:go ba:ba ka:na ba
 emedena ebete iba:tamo ebena malemale ba:bo
 kohawakalimima:.

Polote Godoko Adikumima: Tabo Dadipatiya:

33 Ba:bema: Godokono malemale komo ba:gala
 ebena mulu komo ba:gala ebena iya:tawa komo
 bada kokonomola:ka:!

Ebena ododili komoeno ipuwa hibilo uwatema:
 eta lumagiti a:kamodobamene,
 iyo, ebena tuputupu gaboeno mabu
 eta dawate a:kiya:tawamene!

34 Dopamo tupuimi mabuni eta lumagiti
 Kodawa Godokono tepo ipuwoeno ukui
 hibilo kalawenakuiha,
 ba:gala eta dawate ebe uli komo
 iya:tumima: kamodobonakuiha:!

35 Ba:gala hibila,
 Godogodolo eta kapiya modoboha: komo ki-
 tanaha:,
 ba:bema: ebete hopo lumagigodone

eta owalubi komo hibilo a:kalawa:le,
 ebete ba:be lumagitamo gala ebema:
 kahuiyala!

³⁶ Ba: hibila, Godote ebenu heloamo
 hiliyonomo ilina bododiliya,
 ba:bene ibi hiliyonomate ebe kawagaminanama:
 ebenu ka:ka: ipuwalo pola:na,
 ba:bema: wadiyala emedena emedena tetelo
 awagaha komote ebegodolo nitanamene!
 Ba:moe tabo ba: hibinomola, ba:ba:la!

12

*Hibima: Midipa:te Ibino Ka:ka: Godotamo
 Ikameho Komo*

¹ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, Godote
 ebenu malemale konomo atamo keba ka:na
 ka:hawakalimiya:, nale la: ba:be komo
 ba:moe leta ipuwalo hidamo iya:tulamemata.
 Ba:be mabuma: nale la: betoelameholemata,
 la:le la:enu emede ipuwalo la:enu ka:ka:
 ebetamo hibinomolo nikamehonala:, komo
 tawakaluba:te ebetamo hawa:goenu ilina keba
 ka:na kikamehonaka ba:ba ka:na. Iyo, la:le
 Godoko kokalakuiminama: wadiyala ebenu
 oko owati komoma: la:enu ka:ka: talonama:
 na:midilinakuya:la:, ba:bene ba:moe gabodo la:le
 ebe hido tuputupu ukuia:go badikuminakomata.
² Ba:bema: hopo habalo demedehona ba:bi
 hibima: midiha:pino ododili komodo ibi
 akibamilatela:la:, la: huiyatiya Godotamo haba
 nikamenala: ebete la:enu tepo ipuwoenu ukui
 uliulinoma: komidilinama:, ba:bene Godote kebe
 komo hidohidonomoma: da:goenu, la: ba:bi komo

hidamo kiya:tawahama:nemata la:le ebeno ubi komamo kopapamila:hanama:.

³ Ba:bema: nale Godokono oko kowatinama: ebete kebe hiya:nomo helo natamo malemalelo dikanamiya:, nale ba:be komamo la: hiliyonomo ba:ma ka:na kiyalamemata, awagaha ipuwalo la: ha:kiya la: kokopima: akamidila:la:. Huiyatiya Godote la:eno hibima: midi komodo la:tamo kebakobako hiya:hiya: helo dikalameholiya:la, wadiyala la: ba:bi komo tuputupu ukuia:go nemalagidolenala:, mabu la: ba: ba:ba ka:na hibilo kiya:tawahama:nemata la:le ebetamo kebe hiya:hiya: oko modobolo dawatihonama.

⁴ Ba:bema: wadiyala a hiliyonomate lumagino apeno komo ba emalagidolo eta go tabo ba:ma ka:na kumima:nema:, lumagino ape ba: kapiyala huiyatiya ebeno hiya:hiya: oko owatiho komo ba:pola:ma:na. ⁵ Ba: ba:ba ka:na a hibima: midipa:te Kelisoko ipuwalo kapiya apema: ba eda:na aeno hiya:hiya: oko kapimilo bowatihonama:. Ba:gala eta komo, lumagino apeno moga:lamehole komate ibino hiya:hiya: habalo modobolo da:pola:namena: ibino oko owati komate hidamo kopola:nama:na:, huiyatiya apeno hiya:hiya: komokomo ipuwalo eta kapiyate ko ape ipuwane ditamidamene ebe ha:kiya oko owati a:kamodobamene.

⁶ Ba: hibila, Godote malemalelo a hiliyonomatamo hiya:hiya: helo ikaa:mehoiya: ale ebeno oko kapimilo kowatihonama:. Ba:bema: hibima: mididawa, Godote ama:tamo hiya:nomo helo dikamiya:la ebeno ukui hibinomolo kohawakaliminama:, wadiyala

ama:godolo ditana ba:be hibima: midi komago
 ama:le ebeno ukui na:hawakaliminakuya:
 7 Ba:gala ebete ama:tamo hiya:nomo helo
 dikamiya:la tawakalubino ododili ipuwalo ibi
 kowalubilinama:, wadiyala ama:le ibi nowalu-
 bilinakuya:. Ba:gala ebete ama:tamo hiya:nomo
 helo dikamiya:la ebeno Bukoeno tabo komokomo
 kiya:tulamenama:, wadiyala ama:le tawakalubi
 niya:tulamenakuya:. 8 Ba:gala ebete ama:tamo
 hiya:nomo helo dikamiya:la tawakalubino
 temeteme ipuwalo ibi kogelebadilamenama:
 wadiyala ama:le ibi na:gelebadilamenakuya:
 Ba:gala ebete ama:tamo hiya:nomo helo
 dikamiya:la awaepa:tamo mani ba:gala
 ilina kikalameholenama:, wadiyala ama:
 iba:tamo konomamo nikalamenakuya:
 Ba:gala ebete ama:tamo hiya:nomo helo
 dikamiya:la tawakalubino watodawama:
 keda:nama:, wadiyala ama: hidonomo ukuido
 ibi na:magatalenakuya:. Ba:gala ebete ama:tamo
 hiya:nomo helo dikamiya:la ebeno malemale
 komopa:tamo kohawakaliminama:, wadiyala
 ama: ba:be malemale iba:tamo kalakalago
 na:hawakaliminakuya:.

Tawakalubi Malemalelo Emalagidole Komo

9 Ba:bema: wadiyala la: hibima: midipa:te eta
 kapiya lumagi ha:da amihomeheno komopi hiliy-
 onomatamo malemale na:hawakaliminakuya:la:,
 ba:gala kuba ododili komoma: konomamo
 ubiha:ma: ba eda:hana hido ododi komo
 kodakodalo natila:nuya:la:. 10 Hibila, la: Kelisoko
 ipuwalo kapiya badininipalama: eda:hanamata,

ba:bema: la: ipuwalo etapa:te etapi malemalelo
 ba emalagidolena, la: ha:kiya la: hopamo
 miya:telo la:eno ukui ipuwalo komopi hunamo
 na:wadiya:paa:latelenakuya:la:. ¹¹ Ba:gala la:
 buhamama: eda:haheno Kodawa Ya:sukunu
 oko la:eno tepo ipuwoeno helo konomago
 nowatinala:. ¹² Iyo, ebena pe komoma: uliholo ba
 emedena na:kalakalahanala:, ba:gala temeteme
 komate la:tamo dikulihomena:, la:eno hibima:
 midi ipuwalo kodakodalo ba la:mota:hana
 la: Godokoba: tabo ga:la akekelalamenala:
¹³ Ba:bene ebena tawakalubi ipuwalo puya:te
 modoboha:ma: deda:hana, wadiyala la:le ibi
 nowalubilinakuya:la:, ba:gala kapela tawakalubi
 atumu ba owalubili baa: ba:gala laha haba
 iba:tamo nikalamehokenakuya:la:.

¹⁴ Ba:gala puya:te Kelisoko mabuma:
 la:tamo temeteme dikalamena, wadiyala
 la: Godoko na:toemehonakuya:la: ebete ibi
 hidamo kowalubilinama:, huiyatiya la:le ebe
 akakiyama:la: ebete ibi dito kokubahilamema:.

¹⁵ Ba:bene puya:te kalakala ipuwalo demedena
 wadiyala la: iba:go kapimilo na:kalakalahanala:,
 ba:gala puya:te temeteme ipuwalo demedehona
 wadiyala la: iba:go kapimilo nihiminala:.

¹⁶ Ba:ma ka:na la: hiliyonomate kapimilo
 tatabalo ba emedehona la: ha:kiya la:
 akawagaminalenakala:, iyo, la: wato kokoma:
 eda:haheno koko mahiloha: tawakaluba:go
 mabulubima: neda:huya:la:.

¹⁷ Ba:bema: eta lumagiti ama:tamo kuba
 dododimini ebena kubama: akahuiyala:,
 huiyatiya hiliyonomo tawakaluba:te hidoma:

da:ga:lanaka ba:bako hido komo kapiyate ebetamo nododiya:. ¹⁸ Ba:gala keba tetelo tawakaluba:te ama: duhimihino iba:go tatabalo kemedenama:, wadiyala ama: ibi hiliyonomago kapimilo ba: ba:ba ka:na nemedeniya:.

¹⁹ Ba:bema: naeno hidohido mabuluba:la:, la:go alaholohopima: deda:hana iba:tamo kuba huiya akikalama:la:. La: huiyatiya Godokono mauba komo hawakalimi tete na:latima:la:, mabu ebena Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana,

“Na Kodawate goemo,
na kapiyate ba: kuba huiya ikalamedawala,
ba:bema: tawakalubino kuba ododili mabuma:
nale naeno hibi tetenomolo
iba:tamo huiya kikalameda:nemo.”

²⁰ Ba:gala Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na kagoena,

“Ama:go dalaholohona ba:be lumagi baa: kapete dumimini,
wadiyala ama: ebetamo baa: nikamiya:,
ba:gala ebe beya kapete dumimini,
ama: ebe beyamo na:kowalubiya:.
Hibila, ba:moe ododi gabodo
ebetebeno kuba ododili komoma: hilopo kolawema:ne.”

²¹ Ba:bema: naeno mabulubi, ama: hidamo! Kuba ododi komote eta lumagigodone ama:tamo duluhukumini, ba:be kuba ododi komamo akapapamiwatala:. Wadiyala ama: huiyatiya hidohido

komo kapiya ba ododili kuba komoeno wato kikipo ba:bo na:lawiya:.

13

Gabomana:tamo Papamila:ha Komo

¹ La: hibima: midipi hiliyonomate gabomana:tamo na:papamila:hanala:, mabu gabomani okopi hiliyonomo ibino habamo ba: Godote miya:tiya:.

² Ba:bema: kebe lumagiti ebena kuba ododi komodo eta gabomani okodawoeno komo da:duhimimini, ebete gabomani ibino oko habamo pote ka:miya:tiya: ba:be Kodawa Godoko atumu koduhimima:ne, ba:bene ebete ebena kuba ododi komodo ebe ha:kiya ebetamo kuba huiya hibinomolo kadahema:ne.

³ Ba: hibila, kuba ododilipa:te gabomana:tamo na:toletolehona, huiyatiya hidohido komo dododilina ba:ba:te katoletolehonaha:. Ba:bema: mabulubi, ama: ubila:ka: toleheno kemedenama:? Wadiyala ama: hidohido komo kapiya nododilinakuya:, ba:bene gabomana:te ama:tamo ba kalakalaha ama: ba:bo komilimihoma:na:ta, iyo, ba:be mabuma: ama:godolo tole komote a:kitanamene.

⁴ Ba: hibila, gabomani okodawa ba: Godokono okodawala, ebete ama: mabuma: hido oko bowatina. Huiyatiya keba tetelo ama:le eta kuba komo dododimina:, ama: ba:be komoma: na:toletoliya: mabu gabomana:te ama:tamo kuba huiya hibilo kikamema:na:ta, iyo, ba:be dawate Godokono okodawama: ba eda:na ebegodolo helo bitana kuba ododilipa:tamo huiya ikalamema:.

⁵ Ba:bema:

wadiyala la: hiliyonomate gabomana:tamo na:papamila:hanala:, mabu la:eno tepo ipuwoeno mulu ukuiti la: ba:ba ka:na iya:tulamenata, ba:gala diyala, la:le papamila:haheno iba:godone temeteme komo da: laweoma.

⁶ Ba:moe ba:be mabuma: la:le gabomana:tamo ta:kese mani nikalamenakuya:la:, mabu iba:te ba:bi mana:mo ibino hiya:hiya: oko hiliyonomo Godoko mabuma: owatihona. ⁷ Iyo, gabomana:te tawakalubi tutumu tabo keba ka:na ka:kiyalamenaka, wadiyala la: iba:tamo ba:ba ka:na hiya:hiya: ta:kese mani modobolo nikalamenakuya:la:, ba:gala wadiyala la:eno tepo ipuwoeno ukuilo la: ha:kiya la: hopamo ba miya:te gabomani okopi hiliyonomo hunamo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:.

Tawakalubi Malemalelo Emalagidole Komo

⁸ Ba:gala eta komo. Amia:no modoboha: tetelo eta mabulubigodone mani ba lawita ama:le ebetamo gala kakikamema: da:kiyami, wadiyala ama: tiyonomolo na:kahuiyuya:, ba:bene ama:le ba:bako gabodo mani gala akalawa:la:. Huiyatiya numa:la:, la: hibima: midipino modoboha: komokomo ipuwalo, etate etatamo, etate etatamo malemalelo dito dikama:tihuinakoma, talona puliyala. Ba: hibila, eta lumagino modoboha: tetelo ama:le ebe malemaletelo dito dowalubimina:, ba:bako malemale emalagidolo komodo ama: Godokono hiliyonomo Tutumu Tabo komamo kopapamiwatama:na:ta. ⁹ Numa:, Godokono Tutumu Tabo hiliyonomate ba:moe kapiya tutumu ipuwalo ba:pola:na, ba:moe ko tutumu ba: ba:ma ka:nala, “Ama: ha:kiya

ama: demalagidolona, wadiyala ama:le ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.” Ba:bema: lumagiti ba:moe ko tutumu tabo kapiya kodakodalo ba atila:na, komo tutumu tabo wakalami gabote ebegodolo a:kitanamene, iyo, ebete eta dubuino kamena pilolo a:kalawa:mene, ba:gala eta lumagi dito a:kanakapuma:mene, ba:gala eta ilina pilolo a:kalawa:mene, ba:gala eta lumagino ilina uwatema: ubi a:kihata:mene. ¹⁰ Ba: hibila, malemale emalagidolo komote lumagigodolo ba itana, ebete kuba ododi ipuwalo eta dawatamo temeteme a:kikama:le, ba:moe mabuma: kebe lumagiti komopi malemalelo emalagidole tutumamo hibinomolo da:papamiwatanako, ebete ba:be komodo atumu Godokono komo hiliyonomo tutumu tabamo a:kapapamiwatanako.

Alo Ipuwalo Emede Komo

¹¹ Nale ba:moi komokomo la: bikiyalamemata, mabu na ubila la: ba:ma teteno komo ba:ma ka:na niya:tawahala:, tete hibinomolo a:pe la:le u laha komone komahila:hama:, mabu a hibima: midipino ka:ka: mula: tetete ba: na:tatali. Numa:la:, dopamo ale aeno hibima: midi komo Ya:sutamo dihatiya:ma:, ba:ba tetelo aeno ka:ka: mula: komoeno uluhuku tete muhuludopolo itanami, huiyatiya ba:ma tetelo ba: tatalinomoma: edi. ¹² Iyo, hegela owaloho tete ba tatali du teteno hilibubuti ba: na:wibo, ba:bema: wadiyala ale du teteno kuba ododili komo tama:mo miya:tete, ale alo teteno alaholoho komo kododima: modobo ilina

kopupulima:nema: ¹³ Ba:bema: ale hegeloeno alo ipuwalo ba emedena, komopa:te aeno hidohido ododili komo kapiya bulamenakomena: Ba: ba:ma ka:na a hibima: midipa:godolo kuba hilopo poko ododi komo ba:gala gamoda niho komo, bohelemele pilo komo ba:gala iba:tamo hilopo tabo ga:la komo, alaholoho komo ba:gala mauba komo, ba:bi kuba komo hiliyonomate agodolo akapola:nala: ¹⁴ Ba:bema: wadiyala la:eno kateneno ubi komamo papamila:ha komote ba ekelalame, la:le huiyatiya Kodawa Ya:su Kelisokono hidohido kaliko na:pupula:la:

14

Eta Lumagiti Ebeno Hibima: Midi Komone Eta Komo Dododimini, Ama: Ba:be Komo Kubama: Akagaa:la:

¹ La: hibima: midipi ipuwalo pote heloha:ma: deda:na, wadiyala ama:le ebe malemale emalagidolamo na:lawiya:, ba:bene ebete ebeno hibima: midi komone kebe komokomo dododilinako, ama:le ba:bi komoma: eba:go akolowabeletihua:la: ² Ba:bema: numa:la:, eta hibima: midi dawate ebeno hibima: midi ipuwalo heloma: deda:na, ebete kolowami habamo tote, puya:te ida:da:li adikulameno katene ilina da:pemiya:tenaka, ebete ba:bako ilina lawema: talonama: kagoenaha:. Huiyatiya eta dawate ebeno hibima: midi ipuwalo heloha:dopoma: ba eda:na, kolowami habane pali ilinanomo buwatanako mabu ba:bi ilina ida:da:li adikulameno ilinaha: ³ Ba:bema: dopo lumagiti ilina hiliyonomo naha talonaha:ma: ba

goena, huiyatiya ebena hibima: midi ekawiti eta ilina na talonama: da:goemene, ebete ba:be komoma: ebena ekawino ukui kubama: akagaa:la:. Ba:gala pote eta ilina na talonama: da:goemene, ebete talonaha:ma: goedawoeno ododi komo atumu kubama: akagaa:la:, mabu Godote ebe malemale emalagidolamo ya:lo a:lawiya:. ⁴ A:iye! Mabu keka: ama:le Godokono eta okodawoeno komo danagiya:midamenaka? Ba:be okodawoeno Namutudawate ha:kiya ebena komo ba anagiya:midame hidoma: da:goemene o kubama: da:goemene, huiyatiya ama:leha:! Numa:, Kodawa Godokono helo modobola ba:be okodawatamo owalubi komo ihate, ba:bema: hibila, ebete ebena hibima: midi ipuwalo a:kagamene, huiyatiya ebete kodakodalo kola:nama:ne.

⁵ Ba:gala eta komo. Eta hibima: midi dawate Godoko adikumima: kapiya hegela konomamo emalagidolonako, ba:bema: ebete ba:be hegela talonama: ba goena tawakaluba:tamo talona ba:bo ihatenako, iba:te ba:be hegelalo ibino hiya:hiya: oko owatiho komo ba:gala kalakala komo kododilima:. Huiyatiya eta lumagiti Godoko adikumima: hiliyonomo hegela modoboma: ba goena eta kapiya hegela hiya:nomo talona hegelama: kamidinaha:. Ba:bema: ba:moe komoma: la:eno sose tawakalubino hiya:hiya: ukuiti da:pola:lama:na, la: ipuwalo etate etoeno ukui komamo dito akapapamiwatala:. Ao, wadiyala la: hiliyonomate ba: ba:ma ka:na nododiya:la:, eta lumagino hibima: midi komote ebena tepo ipuwalo keba ka:na kiya:tumina,

ebe ha:kiya ba:be ukui kodakodalo lawete aeno Kodawa kawagaminanama: ba:ba ka:na nemedenamene. ⁶ Iyo, numa:la:, la: ipuwalo pote eta hegela koma: da:goena, ebete eta lumagino komo emalagidoloheno aeno Kodawa kapiya adipatema: ba:be hegela talonama: midinako. Ba:gala pote kolowami habalo katene lawete da:nanako, ebete atumu aeno Kodawa kapiya emalagidololo ododinako, mabu ebete ba:be naha ilinama: Godotamo kalakala tabo badipatenako. Ba:gala pote ba:be katene na talonama: da:goena, ebete atumu aeno Kodawa kapiya emalagidololo komo naha ilinoeno komoma: kalakala tabo ebetamo ba adipate, huiyatiya ba:be katene ilina tama:mo dito ihatenako.

⁷⁻⁸ Ba:bema: la: ba:moe ko komo nemalagidolala:, a hibima: midipa:te ba:moe hopolo ba emedena, a ha:kiya a kokalakaluia:mema: aeno ubi komokomo ododili modoboha:, mabu a aeno Kodawa kawagaminanama: bemedename:. Ba:bema: ale aeno hibima: midi mabuma: da:ha:lahama:, ba:be komo atumu aeno ubi gabodo a:kododa:ma:, ale aeno Kodawa kawagaminanama: koha:lahama:nema:. Ba:bema: ale demedenama: o ale da:ha:lahama: ba:be komo ko komoha:. Ko komo ba: ale Kodawoeno tawakalubima: deda:hanama: ba:be komola.

⁹ Ba: hibila, Kelisote ba:be mabuma: hoe ipuwane gala ka:ka:mo a:kamahiguya:, dopamo da:ha:lahuya: ba:gala ba:ma tetelo ka:ka:go demedehona ba:bi tawakalubi hiliyonomoeno Kodawama: keda:nama:. ¹⁰ Ba:bema: mabu keka: ama:le amia:no hibima: midi ekawino komo

danagiya:midamenaka? Ba:gala bada mabuma:
ama:le ebeno tepo ipuwoeno ukui kubama:
da:goena? Numa:, a hiliyonomate Godokono
holoholo hapulu ba la:mota:hana ebe kapiyate
aeno komo ba:bo kanagilamelea:mema:ne.
¹¹ Ba:be mabuma: Godokono Bukalo eta tabote
ba:ma ka:na itana,

“Na ba: emedena tetelo demedenamo
ba:be Kodawala,
ba:bema: na hibi tabonomo begoemo,
hiliyonomo tawakaluba:te pupamo ba pega-
gahidi
na ba:bo kopadikunamema:na:.
Iyo, na hibi Godoma: deda:namo,
ibi hiliyonomate ba:be komo
ibino tabamo kopehawakalimima:na:.”

¹² Ba:bema: ba:moe komo ba: ko komonomola,
Godoko kapiyate a hiliyonomoeno komo ba anag-
ilamelea:me, ale aeno hiya:hiya: kuba ododili
huiya uwatelo ebe duhimima: ale eta tabo
ga:lama: a:kamodobama:.

*Ama: Eta Hibima: Midi Ekawino Nato Ukami-
dadawama: Akeda:la:*

¹³ Ba:bema: wadiyala a hibima: midipi ipuwalo
etate etoen komo anagiya:midame komote
nekela:ma:mene. La: huiyatiya ba:moe komo
nemalagidoluya:la:, la: ipuwalo etate ebeno
hibima: midi ekawino nato ukamidawama:
akeda:la: ebete gakapoma:. ¹⁴ Ba: hibila, na
Kodawa Ya:suku ipuwalo ba emedena ba:moe
ukui komote nagodolo konomoma: eda:na,

naha ilina hiliyonomo ipuwalo Godote eta ilina kapiya talonama: kagoenaha:, huiyatiya keba tetelo lumagiti ebena hibima: midi komone eta ilina talonama: da:goemene, ba:ba tetelo ba:be ilinate ebetamo dalowa:ma: keda:ma:ne. ¹⁵ Ba:bema: amia:no hibima: midi ekawiti keba ilina talonama: da:goena, ama:le ba:be ilina ba nuta ebena ukui da:kubahimimina:, ama:le ba:be komo malemale emalagidolamo kododitaha:. A:iye! Ama: baa: na ipuwalo ekawino nato ukamidawama: akeda:la:, mabu Kelisote ba:be lumagi mabuma: atumu a:kahoiya! ¹⁶ Ba:bema: amia:no hibima: midi komone keba komo ododima: modoboma: da:goena, ama: ba:be komo ba ododita eta lumagino nato dukamidamemena:, ba:be komo modoboha:. Mabu keka: ama:le eta komo amia:no tuputupu ukuilo ba ododita, komopa:te ba:be komoma: kubama: da:ga:luta? ¹⁷ Numa:, Godote Ko Gawadubuma: deda:na ba:be komoeno ipuwa ba: naha komoha: ba:gala niho komoha:! Ao, ebena Gobogobote hibima: midipa:tamo dikalamena, ba:be tuputupulu emede komo ba:gala hete komo ba:gala kalakala komo, ba:bi komokomo ba: ebena Ko Gawadubu komoeno ipuwala. ¹⁸ Ba:bema: eta lumagiti ba: ba:ba ka:na Kelisotamo oko ba owatina ebena hibima: midi ekawino nato ukamidamehena, Godote ebetamo hibilo kokalakalama:ne ba:gala tawakaluba:te atumu ebetamo kakalakalahama:na.

¹⁹ Ba:moe ba:be mabuma: wadiyala ale aena ukui konomamo hete gabo kapiya ba:ta:matanama:, ale ba:ba ka:na etate eta kowalubi, etate eta kowalubi, ale hibima: midi

ipuwalo kapepehoma:. ²⁰ Ba:bema: Godote kebe hido oko eta lumagi ipuwalo dowatina, ama:le amia:no baa: na komamo ba:be oko akakubahima:la:. Naha ilina hiliyonomo talonahenola, huiyatiya ama: eta ilina ba nuta hibima: midi dawoeno nato ukamidawama: deda:mena:, Godote ba:be komoma: kubama: kogoema:ne. ²¹ Huiyatiya keba tetelo eta ododi komoma: talona hibi itanaheno, ba:bene ama:le amia:no hibima: midi ekawi ba emalagidolo ama: ha:kiya ama:tamo talona dihatenakomena:, Godokono umi ipuwalo ama:le hidonomo komo bododinakomena:ta, mabu ama: mabuma: ekawiti ida:da:li adikulameno katene na komodo o helo gao beya ni komodo o eta ba:bako hiya:hiya: ododili komodo nato a:kukamidamene.

²² Ba:bema: ba:bako hiya:hiya: ododili ipuwalo Godote amia:no hibima: midi komodo eta komoeno talonaha: komo ama: diya:tumina, wadiyala ama: ba:be tepo ipuwoeno ukui komopa:tamo akahawakalima:la:. Numa:, kebe lumagiti ebena hibima: midi komone ba:ma ka:na diya:tawana, ebena ododili komo hiliyonomo ipuwalo ebete Godokono eta deha:poto talona kapiya kadikamidalenaha:, ba:bema: ebete na:kalakalamene! ²³ Huiyatiya ebete ebena tepo ipuwalo eta ilina nama: talonama: ba goe dito da:namene, kuba huiya ebetamo kopema:ne mabu Godote ebetamo dikamiya:, ebete ba:be tepo ipuwoeno hibima: midi komamo kapapamiwataha:. Ba: hibila, lumagiti ebena tepo ipuwoeno hibima: midi komamo papamiwataha:ma: ba edita eta komo dododimini, Godokono umi ipuwalo

ba:be komote ba: hibo gabo ududi komoma:
keda:ma:ne.

15

*La:le Komopi Emalagidoleheno La: Ha:kiya
La:eno Komo Kapiya Akemalagidolenala:*

¹ Ba:bema: hibima: midipi ipuwalo a puya:te helohelopima: deda:hanama:, wadiyala ale aeno heloheloha: hibima: midipi ekaki ba owalubili, iba:te kodakodalo kola:mota:hanama: a ha:kiya aeno komo kapiya a:kemalagidolenama:. ² Iyo, a hiliyonomo ipuwalo etate ebena ododili ipuwalo ebena ekawi hidamo ba owalubi ebe na:kalakaluima:mene, ebete ebena hibima: midi ipuwalo hidamo kapema:. ³ Numa:la:, Kelisote ba: ba:ba ka:na ewagelenakui, iyo, ebena ododili ipuwalo ebe ha:kiya ebena komo kapiya kemalagidolonamiha:, ba:bema: ebete Godokono Bukalo ebena komo ya:lo ba:ma ka:na hawakalimiya:, “Godo, tawakaluba:te kebe komamo ama: diduduputiminaka, nale ama:tamo papamiwata ipuwalo ba:bi atu komate natamo ba: na:ka-ikulihona.” ⁴ Ba: hibila, Godote ebena Bukamo kebe hiya:hiya: tabo dopamo da:miya:tiya:, ba:bi tabo komokomo hiliyonomate a iya:tua:mema: pola:na, iyo, ale ebena Buka tabo komokomone owalubi helo lawete temeteme ipuwalo kodakodalo ba la:mota:hana, aeno hibi kalakala tetete kopema: uliholo latiminama:.

⁵ Ba:bema: pote ebena hibima: midipa:tamo kodakodalo la:mota:hana komo ba:gala owalubi helo komo dikalamena, wadiyala ba:be Kodawa

Godote la: nowalubila:mena:ta, la:le Ya:su Kelisoko ba ta:mata ukui kapiyama: keda:hanama:.
⁶ Ba:moe ba:be gabodo la: hiliyonomate la:eno tabo madodo kapiyama: ba midi, aeno Kodawa Ya:su Kelisokono Nabiwi Godoko ba:bo komilimi-homa:nemata.

Yuha:pa:te Godoko Milimiho Komo

⁷ Ba:bema: komopa:te la:eno tuputupu emede komoma: Godoko komilimihoma:, wadiyala la: ipuwalo etate eta malemale emalagidolamo na:lawenakuya:la:, Kelisote la: malemalelo keba ka:na kuwatitiya:la ba:ba ka:na. ⁸ Nale la: begoelamemata, Kelisote a Yunapa:tamo huiyaha: okodawamo piya:, Godote aeno iniwali naba:tamo kebe hibi tabo dopamo dolamaginakui ba:bi komate ebenu ododili ipuwalo hibinomolo kohawakalahalema:. Ba:gala Kelisote Godokono hibi komo ba:ba ka:na ba pehawakalimi, ⁹ ba:be komodo ebete la: Yuha:pa:tamo atumu gabo a:pa:hiya:miduya: la:le Godokono malemale komoma: ebe komilimihonakoma:. Ba:be komo hawakalimima: Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana,

“O Godo, nale Yuha:pi ipuwalo ba la:na,
 naeno kalakala tabo ama:tamo ba:bema: adipatenakomo,
 iyo, ibi ipuwalo nale ama: adikumi ohale balapihonakomo.”

¹⁰ Ba:gala Godokono Bukalo eta tabote na:kagoena,

“La: Yuha:pa:la:,
wadiyala la:le komo hibima: midipa:go
koamo na:kalakalahanala!”

¹¹ Ba:bene Godokono Bukoeno eta tabote ba:ma
ka:na kitana,

“La: Yuha:pa:la:, Kodawa Godoko na:milimihala:,
iyo, hiliyonomo hiya:hiya: hoponapa:te
ebe adikumi ohale nalapihamena:!”

¹² Ba:gala eta tetelo Aisayate Godokono Bukamo
tabo ba:ma ka:na miya:tiya:,

“Da:ibidikono nabiwi Yesiko,
ebeno eyoni gugudi ipuwane
eta Kodawate kopehawakalama:ne.

Ba:bene Yuha:pa:te ebena ubi komamo kopa-
pamila:hanama:,
Godote ebe ebena Ko Gawadubu habamo
kihatema:ne,

ba:bema: iba:te ibino ka:ka: mula: komo ebe-
godone kolawema:
ebeno pe komoma: uliholo bemedehona-
mena:.”

¹³ Ba: hibila, Godote helo hibima: midipa:tamo
ikalamiya: iba:te ibino ka:ka: mula: komo hibilo
lawema: uliholo kemedehonama:. Ba:bema:
wadiyala ebete la: Yuha:pino hibima: midi
komodo la:eno tepo ipuwa ko kalakala komamo
ba:gala hete komamo na:tabuilama:mene,
ba:bene la:le ebena Gobogoboeno heloamo

uliholo emede komo ipuwalo konomamo kapepehoma:nemata.

Polote Komo Hiya:hiya: Tabo Toleheno Lomanapi Da:kiyalamiya: Ba:be Komoeno Mabu

¹⁴ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, nonolata. Naeno tepo ipuwalo niya:tawanamo la:godolo hidohido ododili komo ba:gala koko iya:tawa komo tabotabohonomola, iyo, la: ipuwalo etate eta mulu komamo iya:tumi modobola.

¹⁵ Huiyatiya na ba:moe leta ba ododi, la:le kebe komokomo dopamo diya:tawahuya:ma nale toleha: komago ba:bi atu komo la: beka:iya:tulamemata, mabu Godote ebeno malemale komodo na a:laweniya:, ¹⁶ nale Ya:su Kelisokono okodawama: ba eda:na la: Yuha:pi mabuma: ebeno oko kowatinama:. Iyo, na Godotamo hawa:goeno ikamehodawa huiyama: ba eda:na, nale Yuha:pi hawa:goeno malemale ilinamo midiliti ebetamo ba:bo nikamehonakomo. Ba:bema: naeno ubi komo ba: ba:ma ka:nala, Godote ba:bi hibima: midipi Yuha:pi nagodone kalakalago ba uwate, ebeno Gobogobote ibi ebeno talona okopima: ba:bo komidilima:ne.

¹⁷ Ba:bema: na Ya:su Kelisoko ipuwalo Godotamo ba:moe oko ba owatina, ba:be mabuma: awagahanamo. ¹⁸⁻¹⁹ Numa:la:,

Kelisote na ipuwado kebe hidonomo oko Yuha:pi mabuma: dowatinami, na ba:be kapiya komoma: tabo toleheno kolamagima:nemo. Ba:be oko ba: nale tabo olamagi komamo ba:gala apa:mo ododili komamo, iyo, Godokono hanohano ododili komamo ba:gala ebeno

Gobogoboeno helo komamo dowatinamimo, ba:moe ba:be okola. Ba:gala naeno oko ba: nale Yuha:pi Godotamo ba magatale iba:te ebetamo da:papamila:halena ba:be komola, ba:bema:nale Kelisokono Hido Tabo olamagi komago tote Yelusalema ko habane tupuimiti Ilikama muhulu hopamo ba: dito nuluhukuimo, iyo, ba:be oko konomo nale hibilo upulimo. ²⁰ Ba: hibila, na ubi konomamo ba:ma ka:na ihatenamimo, nale Kelisoko iya:tawaha:pa:tamo ebena Hido Tabo konolamaginakoma:, mabu na ubihinola eta lumagiti dopamo da:tupuimi ba:be oko hunamo oko gala kanowati. ²¹ Numa:la:, Godokono Bukalo eta tabote ba:be komo hawakalimima: ba:ma ka:na itana,

“Dopamo puya:te Kodawoeno komo
     kiya:tawahuya:ha:,
     iba:te ebena komo kumima:na:,
 ba:gala puya:te ebena tabo dopamo kulihuya:ha:,
     iba:te galane tetelo hidamo
     kiya:tawahama:na:.”

*Polote Loma Ko Habamo Toma: Ebena Nopo
 Da:hawakalimiya:*

²² Ba:bema: hibila, dopamo komo hiliyonomo tetelo nale la:tamo pema: dewagelenakuimo, gabote huiyatiya natamo kalapilalo itananakui. ²³⁻²⁴ Huiyatiya ba:ma tetelo ba:moi tatali hopo hiliyonomolo oko ba: upula:limo, ba:bema: na ubila nale Spa:ini hopamo okoma: ba peto gabo tetelo la: pulame. Ba: hibila, komo gogo hiliyonomolo la: mabuma: ubi ba:ma ka:na ihatenakuimo, ba:bema: tete tatalila na

la:go kalakalago ba pameda:tepa, wadiyala la:le na ba:bo kowalubinima:nemata nale naeno uli oko habamo kotoma:.²⁵ Ba:ma tetenomolo nale huiyatiya la:tamo peheno dopamo Yelusalema ko habamo kotoma:nemo, Godokono tawakaluba:te ba:bolo demedehona ibi konowalubilima:.²⁶ Mabu Ma:sadoniya hopo ba:gala Guliki hopolo demedehona, ba:bi sose tawakaluba:te ibino ubilo malemale ba hawakalimi mani ba:bo miya:tiya:, Godokono tawakaluba:te Yelusalemalo demedehona ibino awaepi kowalubilima:.²⁷ Ba: hibila, iba:te Yunapino komo awae tawakalubi kowalubilima: ibino ubi komo kalakalago dihati, ba:be komo ba: modobo ukui komola. Iyo, dopamo Yunapa:te Yuha:pino ka:ka: mula:le mabuma: iba:tamo Godokono tepo ipuwoeno hidohido komo huiyaheno dito ikalamiya:, ba:bema: wadiyala ba:ma tetelo Yuha:pa:te ibino malemale mana:mo ba:gala ilinamo Yunapi dito nowalubila:mena:.

²⁸⁻²⁹ Ba:bema: naeno komo ba:ma ka:nala. Yuha:pa:te malemalelo da:miya:ti, nale ba:be mani kodopo Yelusalema-napa:tamo ba pikalame, ba:be owalubi oko iba:tamo pupula:te nale Spa:ini muhulu hopamo to ba:bo kotupuimima:nemo. Ba:bene gabo tetelo nale la:tamo da:puluhukumu, na iya:tawala nale la:go ba pameda:tepa, Kelisote na ipuwado ebeno kalakala komokomamo la: ba:bo kotabuillamema:na:ta.

³⁰ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, nale Godokono Gobogoboeno malemale komamo la: aeno Kodawa Ya:su Kelisoko ipuwalo ba:ma ka:na toelameholemata, nale naeno komoma:

Godotamo keba ka:na ka:toetoenakomo, wadiyala la:le nago kapimilo atumu na helonomamo nadipanateniya:la. ³¹ Ba:bene nale Yudiya hopamo da:tomo, wadiyala la:eno toetoe taboeno owalubi komodo Godote na ba:bolo na:ga:lunatena:mene hibima: midiha:pa:te na kubahinamekapoma:, ba:gala ebeno tawakaluba:te Yelusalemalo demedehona, nale komo hibima: midipino malemale mani iba:tamo da:nikalamemo, ebete ba:be komodo ibino kalakala na:koimilama:mene. ³² Ba:bema: hibila, Godote ubi dihatemene, na ba:be komone la:tamo ko kalakalago pete naeno gobogobo hapulu nale la:godolo hido hawela kopama:tepama:nemo.

³³ Tawakaluba:tamo hete dikalamena, wadiyala ba:be Godote la: hiliyonomagodolo nemedenamene. Ba:moe tabo ba: hibinomola, ba:ba:la.

16

Polote Leta Kuititi Hapulu Nolata Tabo Komokomo Ebeno Mabuluba:tamo Dolamagiya:

¹ Ba:bema: a hibima: midipino naniko Pibikono komoma: na Polote la: begoelamemata, ebe ba: Senekiliya haboeno sose watowatopi ipuwalo eta hido owalubi kamenama: eda:na. ² Ebete la:tamo da:puluhukumini, wadiyala la:le Koda-woeno mahilamo ebe kalakalago ba lawe, eta modoboha: komo ebegodolo dumima ebetamo dito nikamiya:la:, mabu Godokono tawakaluba:te ba:bako ododi komodo ebeno hidohido ga:limapi gugudima: eda:hana. Ba: hibila, dopamo komo

hiliyonomo tetelo na ba:gala komo hiliyonomo tawakalubi ebete a hidamo owalubinakui.

³ Ba:gala nale Pilisilako Akuilako iba:tamo nolata tabo bepoememo, hibila, iba:te Ya:su Kelisoko ipuwalo nago hido oko bowatinaka.

⁴ Iyo, eta tetelo iba:te na mabuma: ibino ka:ka: atulatelema: na:ga:luya: ba:be komo ba: ko komoha:, ba:bema: ibino katene apa:mo tatalila ha:la, ba:be mabuma: na ba:gala Yuha:pino sose tawakalubi hiliyonomate iba:tamo na:kalakalaha-nama: ⁵ Ba:gala kebe hibima: midipa:te ibino genamalo da:kapiyuiminaka, naeno nolata tabo iba:tamo atumu na:kapoememo.

Ba:gala naeno hidonomo lumagi Epinitasitamo nolata tabo bekapoememo, ebe ba: A:isiya hopo konomolo Kelisoko hibima: midipi ipuwalo dopo lumagima: ediya:.

⁶ Ba:gala naeno nolata tabo Ma:litamo na:kapoememo, ebe ba: la: mabuma: oko helonomamo dowatinami ba:be kamenala.

⁷ Ba:gala naeno komo Yunapi dubu A:ndolonaikasiko ba:gala eta kamena Yuniyasiko, iba:tamo naeno nolata tabo atumu na:kapoememo. Iba:te Ya:sukunu oelamepi ipuwalo kokopima: eda:hana, hibila, iba:te dopamo nago du genamalo emedenama:, ba:gala nale Kelisoko hibima: midihino iba:te dopamo ebetamo ohobiliya:.

⁸ Ba:gala A:mapiliyatasitamo naeno nolata tabo bekapoememo, ebete aeno Kodawa ipuwalo naeno hido mabulubima: eda:na.

9 Ba:gala naeno nolata tabo Ebanasitamona:kapoememo, ebe Kelisoko ipuwalo ago oko bowatina, ba:bene naeno eta hido lumagi Sta:ikisiko ebete atumu naeno nolata tabo uliti na:lawa:mene.

10 Ba:gala Apilisitamonaeno nolata tabo bekapoememo, ebete ebena Kelisoko ta:mata komo tolehenoya:lo hawakaliminomohawakalimiya:.

Ba:gala Alistabulasikona genama gunapa:tamonaaeno nolata tabo atumu na:kapoememo.

11 Ba:gala naeno eta Yu lumagi Helodiyanatamonaaeno nolata tabo bekapoememo.

Ba:gala Nasisasikona genama gunapi ipuwalo puya:te Kodawa Kelisoko hibima: midipima:deda:hana, nale naeno nolata tabo iba:tamo atumu na:kapoememo.

12 Ba:gala Taipinako Taiposakoba:taemo naeno nolata tabo bekapoememo, ba:moi kamenakamenate Kodawatamo oko hidamo owatina.

Ba:gala nale naeno hidonomo lumagi Pesisitamonaeno nolata tabo atumu na:kapoememo, ebe ba: Kodawatamo oko helonomo dowatiami ba:be eta kamenala.

13 Ba:gala Lupasitamonaeno nolata tabo bekapoememo, ebete Kodawatamo oko heloamoba owatina hidonomo mahilo ba:bo lawiya:, ba:gala ebena menokote atumu naeno nolata tabo uliti na:lawa:mene, mabu ebete na ebena eta guduma: midiniya:.

14 Ba:bene Asinikitasikoba:gala Pelegoniko, Hemisikoba:gala Patobasiko, ba:gala eta dubu Hemasiko, ibiba:gala iba:go demedena nale ba:bi

hibima: midipi hiliyonomatamo atumu naeno nolata tabo bekapoememo.

¹⁵ Ba:bene Pologasiko ba:gala Yuliyako, Neliyasiko ba:gala ebena ekawi bohele, iyo, Olimapasiko atumu ba:gala Godokono komo hiliyonomo tawakaluba:te iba:go demedena, iba:tamo nale naeno nolata tabo bekapoememo.

¹⁶ Ba:bene la: da:kapiyuimima, wadiyala la: hiliyonomo etapa:te etapino kokoto uwatehuilo na:pa:watamehuiya:la:. Ba: hibila, komo hiya:hiya: sose tawakalubi hiliyonomate ibino nolata tabo la:tamo poelama:.

Polote Ebena Kuititi Iya:tulame Komokomo Dolamagiya:

¹⁷ Naeno hibima: midipi ekaka:la:, nale la: koamo goeholamemata, la: hidamo! Puya:te hibima: midipi ipuwalo anagiya:mida komokomo ba ododili komopino hibima: midi komo da:kubahilamenaka, la: iba:go kapiyama: akeda:hala:. Ba: hibila, la:le hido ukuia:go dopamo duwatiya:ma, iba:te ba:bi hidohido iya:tulame komago alaholohona,

¹⁸ ba:bema: puya:te ba:bako kuba komokomo dododilina, iba:te aeno Kodawa Kelisotamo hibi oko owatihoheno, ibino kateneno kuba ubi komokomo kapiyamo papamila:hana. Ba:bene puya:te kuba ododili iya:tawaha: gugudimo demedena, iba:te ba:bako tuputupupi ha:da amiho mulu komodo ba awagaminalena ibino tepo ipuwoeno ukui ba:bo kubahilamenaka.

¹⁹ Huiyatiya la:eno komo eba ka:naha:. Iyo, komo tawakalubi hiliyonomate ya:lo ulihuya:, la:le

Kelisokono hibi tabamo da:papamila:hanama, ba:bema: la: mabuma: na koamo kalakalanamo, ba:gala na ubila la: mulu ukuido hidohido komo kapiya ba emalagidolena, kuba ododili iya:tawaha: gugudimo nemedenala:.

20 Ba:bene tawakaluba:tamo hete dikalamena, ba:be Godote tete tatalila Saitanako la:eno nato mabamo a:da:nate, la:le ebe natamo ba:bo komikitama:nemata. Wadiyala Kodawa Ya:sukunu malemale komote la:godolo nitanamene.

21 Ba:bene nago oko kapimilo dawatina, ba:be hidodawa Timotiti naeno komo Yu mabuluba:go Lusiyasiko ba:gala Ya:isoniko ba:gala Sosipatako, iba:te ibino nolata tabo la:tamo poema:.

22 Ba:gala eta komo. Na Tetiyasiti Poloko mabuma: ba:moe leta tabo a:miya:temo, ba:ma ka:na nale aeno Kodawoeno mahilamo naeno nolata tabo atumu la:tamo na:kapoememo.

23 Ba:gala Ga:iyasiti ebeno nolata tabo bekapoeme, ebeno genamamo sose tawakaluba:te pekapiyuiminaka, ba:gala na Polote eba:go ba emedena ebete na hidamo owalubininako. Ba:bene ba:moe ko haboeno gabomani hapulu mani dumina ba:be dubu Elastasiko, ebete aeno hibima: midi ekawi Katasikoba:, iba:te la:tamo ibino nolata tabo atumu na:kapoema:.

24 Wadiyala aeno Kodawa Ya:su Kelisokono malemale komote la: hiliyonomagodolo nitanamene. Ba:moe tabo ba: hibinomola,

ba:ba:la.*

*Polote Leta Kuititi Hapulu Godoko
Da:milimihuya:*

²⁵ Ba:bema: wadiyala a Godoko kawagamin-
uya! Na Polote Ya:su Kelisoko mabuma: kebe
Hido Tabo dolamaginakomo, Godote modobola
ba:be hido komamo la: hibima: midi ipuwalo
kodakoduilame. Ba: hibila, ebete dopamo tete
ga:ga:nomolo kebe hibi komo dugumuinami,
ba:ma tetelo ebete ba:be komo ba hawakalimina
na ba:bema: olamaginakomo. ²⁶ Iyo, Godokono
ukui hawakalimipa:te ebene Bukamo dopamo
da:miya:tenakui, ba:bi tabo komokomone ebene
hibi komote ba:ma tetelo ba: na:hawakalana,
ba:bema: Wiboha: Ka:ka: Godote a ebene okopi
na:tutumua:tena, ale ebene hibi komo hopo
habanapi hiliyonomatamo konehawakalimima:,
iba:te ebe hibima: ba midina ebetamo kopa-
pamila:halenama:.

²⁷ Ba:bema: Mulunomodawa ba: Godoko
kapiyala. Wadiyala ebete Ya:su Kelisoko ipuwado
awagaha komo lawete, ba:bene ba:be hido
komote emedena emedena tetelo ebegodolo
nitanamene! Ba:moe ba: naeno tabo kuititila.
Ba:ba:la.

---

* **16:24:** Lom 16.24 komoeno tabo Polote ebene letamo
kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene leta ododi gala hapuni eta hi-
bima: mididawate miya:tiya:.

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006, 2023 The Bible Society of Papua New Guinea and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 5 Mar 2024 from source files dated 5 Mar 2024

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75